

SITUATION

S

T

H

L

M

#217

SEPTEMBER 2015
ÅRGÅNG 20

PRIS: 50 kronor
SÄLJAREN ERHÅLLER HÄLFTEN

**KOMPIS-
BYRÅN**

**EXPERIMENT
STOCKHOLM**

**SANNA
LENKEN**

**DE RIKTIGA
UTVANDRARNÄ**

PETER

*"Jag är intresserad av den där tomma verktygslådan
många av dem bär omkring på"*

GRÖNLUND

SMALL FEET QUEERLEQUIN PIETER TEN HOOPEN ZELDA SMALA GRÄND MATS STRANDBERG

SÖDRA
TEATERN

CARL-EINAR

“Trollkarlen svävar som en lindansare över scenen. Balanserar, vågar ta risker, och belönas med största möjliga kärlek.” GP

Trolleri, monologer, humor & infall

26 NOV-30 DEC

HÄCKNER

SODRATEATERN.COM / 08-531 994 90

Sveriges internationella scen för musik, teater och debatt

RIKSTEATERN

STOLT
ÄGARE

SEPTEMBER

#217
Omslag:
Joel Nilsson

JOEL NILSSON

18 JAG VILLE INTE GÖRA EN SÅN DÅR SKITIG KNARKFILM, EN SÅN TRÅSKFILM. DET HÄR ÄR EN HELT ANNAN BERÄTTELSE

Långfilmsdebuterande filmaren Peter Grönlund om kommande filmen *Tjuvheder*

MAGNUS SANDBERG

36 EN STOR SKILLNAD – I STOCKHOLM ÄR ALLA VATTEN BREDA

Konstnären Jens Evaldsson om jämförelsen med Venedig

EMMA HANSSON

26 NÅN VILL FIKA MED EN PERSON MED LIKANDE YRKE

Emma Hansson på Kompisbyrån

12 Sanna Lenken

"Jag har anammat Bo Widerbergs uttryck 'liv till varje pris' i mitt arbete."

14 De riktiga utvandrarna

Vilhelm Mobergs berättelse är inte hela sanningen. Det var från Stockholm man utvandrade till Amerika. Bort från fattigdom, svält och arbetslöshet.

32 Alla är vinnare

Att vinna 1 eller 10 miljoner är belopp som ändå går att fatta, men 160 miljoner går inte att ta in.

56 Svepet

Henrik Öhberg, Queerlequin, Erik Söderlind, Zelda, Mats Strandberg, Pieter ten Hoopen, recensioner med mera.

7 Small Feet

Simon Stålhamre och hans band har tagit i från knäna. Så det hörs till USA.

8 Gata fram och tillbaka

Garage, dygnet-runt-öppet gym och ett igensatt fönster på Smala gränd.

10 Situation Waldersten

11 Maria Hagström

Någon annanstans är alltid någon annanstans.

42 Stolt

Höst med svart flor.

44 Min plats i stan

Björn Lander på bänken vid Mosebacke torg.

55 Korsord

64 Brillant

Unga tycker att Mikael Jeppson, chef för Ungdomsjouren i Stockholms stad, är "lagom jobbig".

66 Läsaren

Alicia Cricenti, Hornstull.

Sanna Lenken

Vi ses i september

Månaden september är och kan vara mycket.

Bland annat artistnamnet för en programledare för Allsång på Skansen. *September* är också en platta från 1981 av Dan Hylander & Raj Montana band. Det finns även en roman av Kristoffer Leandoer som kom förra året som heter *September*.

Och för närvarande finns det åtta olika varumärken på PRV med grön markering – det vill säga gällande registrering – som har ordet september som en del av varumärket. Det rör sig om olika branscher – från Barncancerfonden och Playboy till bland andra Swedbank och Jack Daniels.

Det finns en australisk film från 2007 som heter *September* om två femtonåriga pojkar. Filmen utspelas 1968 och handlar om den vänskap de försöker hålla ihop i en tid av politisk och social förändring.

På webbsidan songfacts listas sju låtar som alla har ordet september i titeln, både enbart det ordet som titel eller september som en del av titeln. Earth, Wind & Fire, Fiona Apple och Type O Negative är några av artisterna med septemberlåtar. Dock saknar jag bland andra Neil Diamonds "September Morn" och Green Days "Wake Me Up When September Ends".

Och Carole Kings "It Might As Well Rain Until September".

DET HAR OCKSÅ hänt en hel del genom historien under september månad. Det var 5 september 1987 som en säkring gick i Kaknästornet och Sverige – någonting dylikt har inte inträffat varken förr eller senare – var utan både radio- och tv-sändningar under cirka två timmar.

Den 16 september i år är det 95 år sedan poeten Dan Andersson avled på rum nummer 11 på Hotell Hellman efter att man rökt mot väggglöms med vätecyanid men inte vådrat ordentligt.

Den 27 september 1998 introduceras sökmotorn Google på internet.

I Stockholm i september händer det en del saker som vi valt att skriva om.

Bland annat börjar det att gå trailrar på biograferna inför att filmen *Tjuvheder* har premiär 16 oktober. Läs intervjun med manusförfattaren och regissören Peter Grönlund. Som sedan 2006 har jobbat som timvikarie på Situation Sthlm och nu långfilmsdebuterar.

Det sker naturligtvis en massa annat också. Som vi valt att skriva om.

Men det är bara att bläddra vidare så kommer det.

Ulf Stolt
chefredaktör
& ansvarig utgivare
ulf@situationsthlm.se

In memoriam: Reporter Jan Lindström 1937–2015

Jag satt i bilen under Slussen när telefonen ringde med beskedet om Jan Lindströms död.

Han kommer därför aldrig mera att kliva in på redaktionen i sin svarta skinnjacka, stryka bort luggen motsols försiktigt med högerhanden och säga: "Hej bebisar", inte längre att läsa korrektur och sno mina pennor – han tyckte att de var bättre än hans egen, medhavda – eller ringa och lämna uppfordrande meddelanden på min svarare om att omedelbart ringa tillbaka då han behövde ha tag på mig.

Jag börjar mer och mer inse att sorgen över honom blir en reskamrat längs vägen att tvingas vänja sig vid.

Saknar honom gör jag. Förbannat mycket.

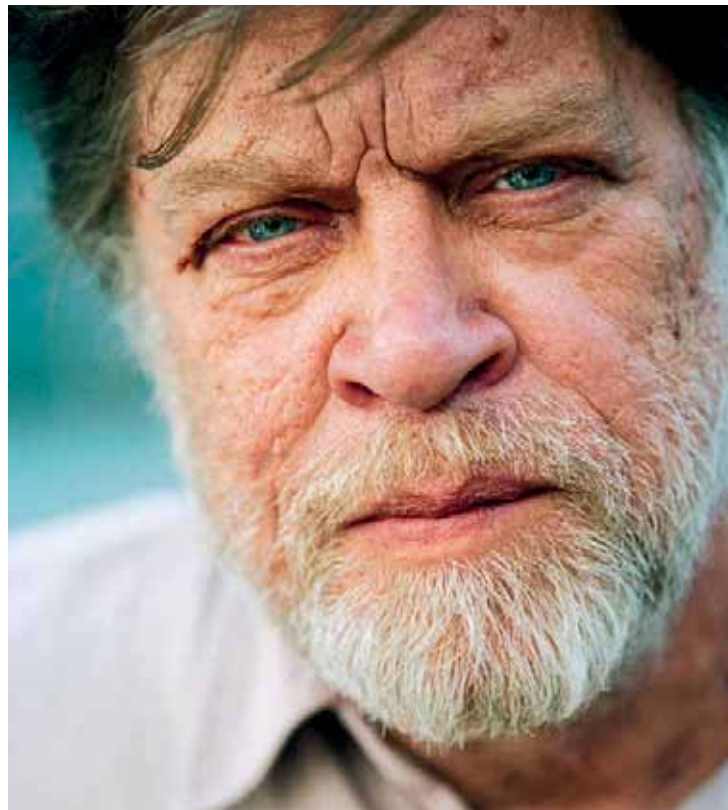
Jan Lindström var en synnerligen briljant journalist av den gamla utdöda stammen som med spiralblock och skrivmaskin som redskap tog sig an att försöka formulera omvärlden, som talade lika omsorgsfullt som han skrev, som var lika bildad som sin överblivna research och som lyssnade till tillvaron med redigeringen redan aktiverad – ointressant skit ströks direkt, blankrad och nytt stycke.

Åt vi lunch – vi hade det som stående tradition en period tidigt tjugohundratals, alltid på samma krog i närheten av dåvarande redaktionen – beställde han alltid stekt salt sill med löksås och en stor stark. Vi tog notan varannan gång.

Under tolv års tid skrev han i, och var en del av redaktionen på, Situation Sthlm. Han var min consigliere – det var hans titel i redaktionsrutan – och vän. Vi möttes första gången i slutet av nittioalet, började en mejlväxling något år senare som sedan övergick i redan nämnda luncher och när han slutade på Expressen började han skriva för oss.

Texterna han skrev i Situation Sthlm handlade om allt möjligt – han var alltid bra, men som allra bäst när han kom på en idé, vi satte oss och drog ut linjerna för den och sedan liksom var han bara reporter Jan Lindström med det materialet. Vi brukade kalla arbetsmetoden "ett ganska rakt spankuler".

Han hade rest sextanten runt ett flertal varv från norr, söder,

FREDRIK PERSSON/TI BILD

öster och väster och hade därför de mest häpnadsväckande och otroliga historier att berätta om platser, världshändelser, personer och länder som enkelt kunde ha fyllt en hyllmeter eller mera. Om de tecknats ner.

Men sådant låg inte för honom – han hade ju redan skrivit om det en gång.

Sista gången vi talades vid var två veckor före hans död. Han ringde, hade problem med inloggen till sin mejl, skulle skicka en text till Expressen, det var deadline och stressigt.

Att det onda han släpat på ett tag hörde av sig alltmer fick hantelas senare, först skulle texten skickas.

Det var för män av Jan Lindströms kaliber och centilong som Tom Waits myntade uttrycket: "Sjukt som ett rakblad, mjukt som en aftonbön".

Buon viaggio, il consigliere.

Ulf Stolt, vänner och kollegor på Situation Sthlm

REDAKTION

**Chefredaktör
& ansvarig utgivare**
Ulf Stolt
ulf@situationsthlm.se
08-54595390

Reporter
Maria Hagström
maria@situationsthlm.se

Art Director
Jesper Weithz

Webbredaktör
David Bogerius

Redaktionsråd
David Bogerius, Gerd Eriksson,
Alexandra Sundqvist

Korrektur
Hanna Hård

Medverkande skribenter
Henrik Emilson, Maria Lindén

**Medverkande
fotografer & illustratörer**
Martina Holmberg, Joel Nilsson,
Magnus Sandberg, Sofia Runars-
dotter, Jesper Waldersten

För osignerat material svarar
redaktionen.
Redaktionen ansvarar ej för insänt
icke beställt material.

Hemsida
www.situationsthlm.se

E-post
red@situationsthlm.se

Tryck
V-Tab 2014

Räckvidd
147 000 läsare
(Orvesto konsument.2014:helår)

Upplaga
34 100 ex/mån (TS helår)
ISSN: 1400-4437

**LEDNING & ADMINISTRATION
VD**
Pia Stolt
pia@situationsthlm.se
08-54595387

Ekonomi
Lilian Dahlqvist
lilian@situationsthlm.se
08-54595386

Adress
Timmermansgatan 38
118 55 Stockholm

Tel
08-54595391

Fax
08-6687909

Organisationsnummer
55 66 49-1071

Plusgiro/Bankgiro
pg. 25 59 89-6
bg. 5774-9327

**SOCIAL VERKSAMHET
Verksamhetsansvarig**
Jenny Lindroth
jenny@situationsthlm.se
08-54595388

Samordnare
Ingmari Olofsson
ingmari@situationsthlm.se
08-54595381

Mariah Jansvik
mariah@situationsthlm.se
08-54595381

Jonas Svensson
jonas@situationsthlm.se
08-54595381

Telefonnummer distribution
08-54595381

Öppettider
Måndag till fredag kl. 8–15
Lördag kl. 10–14

Plusgiro/Bankgiro
pg. 28 19 18-3
bg. 5357-3259

**Organisations-
nummer**
80 24 11-14 97

**ANNONSERING
& PRENUMERATION**
Herman Sundgren
herman@situationsthlm.se
08-54595394

Carl Larsson
carl.larsson@mediakraft.se
tel. 070-147 50 29

Robert Wallner
robert.wallner@mediakraft.se
tel. 070-992 53 43

Privatprenumeration
12 nummer kostar 660 kronor
E-post
situationsthlm@pressdata.se

I huvudet på läsarna

"Nästan alla gick förbi, men jag tänkte att idag ska jag köpa en tidning"

Möte med säljare

Idag var det första gången på länge som jag köpte en tidning. Har ofta vägarna förbi Uppsala central före sju på morgon. Men idag så passerade jag efter tio, jag såg att han stod vid gångtunneln och försökte få folks uppmärksamhet. Nästan alla gick förbi, men jag tänkte att idag ska jag köpa en tidning.

Det första han sa till mig var, Åh vad glad jag blir. Svarade honom att alla är värda en andra chans. Han berättade för mig att han hade kämpat länge för att bli nykter och att han nu äntligen var det. Hans glädje över att jag köpte en tidning gjorde resten av min dag.

Ha det fint,

JOSEFINE CLAVEBRING

Trevligt på Timmermansgatan

Jag vet inte hur många gånger jag stannat till utanför ert nya fina kontor på Timmermansgatan och tittat på tidningarna i fönstret på hörnet. Vilken jättebra idé av er att hänga upp alla era fina tidningsomslag där.

Jag har ju bara köpt tidningen då och då genom åren och det är kul att hitta nummer jag kommer ihåg att jag läst, som det med Kronprinsessan Victoria, mina ungdomsidoler Noice och Helena Bergström, Sveriges bästa skådis.

Och se nummer jag missat att köpa som jag velat ha, som Leif GW Persson eller det med intervjun med Ulf Lundell.

Jag blev så glad när jag var ute med hunden lite sent härom kvällen och såg att era skyltar ut mot Timmermansgatan och Maria Prästgårdsgata lyser i mörkret, ett

varmt, orange sken. Er nya fina lokal och skyltarna som lyser i natten har verkligen livat upp kvarteret och gjort det både finare och trevligare.

Jag minns att det stod på skyltarna som satt i fönstren medan de renoverade att er långsamma berättelse om Stockholm nu fortsätter här. Jag är glad att den gör det i min stadsdel.

Hälsningar,

LOTTA ANDERSSON

Situation Sthlm 20 år

Först vill jag tacka för en bra tidning som bara blir allt bättre. Då jag bor utomlands sedan en tid tillbaka så läser jag den numera med lite eftersläpning på nätet.

Där har jag sett både filmklipp där chefredaktören berättar om en kommande bok och att det ska vara en utställning med bilder på tidningsförsäljarna på Liljevalchs i slutet av augusti.

Kommer boken att vara tillgänglig via nätet att köpa?

Och kommer bilderna från utställningen att gå vidare till någon annan utställningslokal efter att de suttit uppe på Liljevalchs?

Vore kul att veta det då jag kommer hem till Sverige lite då och då och det vore kul att kunna se utställningen.

STEFAN ANDERSSON

SVAR: Kul att du gillar tidningen och läser den trots att du inte kan köpa den på gatan.

Boken kommer att vara tillgänglig i bokhandeln plus alla näthandlar där det går att köpa böcker.

Bilderna från utställningen kommer efter att de hängt på Liljevalchs att hängas i fönstren på Situation Sthlms redaktion på Timmermansgatan 38.

ULF STOLT, CHEFRED. & ANSV. UTG.
SITUATION STHLM

Skriv till I huvudet på läsarna

Situation Sthlm, Timmermansgatan 38, 118 55 Stockholm. Fax: 08-668 79 09. Mejl: red@situationsthlm.se. Skriv namn och postadress (om du har någon). Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera insänt material.

Vi vill ha dig.

Och din brorsa. Din mamma. Din granne. Och kanske din kompis. För tillsammans kan vi göra världen bättre. Vill du vara med? **Sms:a medlem till 72900** eller gå in på www.naturskyddsforeningen.se. Ett medlemskap kostar 24 kr/mån.

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

 Naturskyddsföreningen

HUVUDSTAN

En plats för sitt palats

MÖTESPLATS Medborgarhuset på just Medborgarplatsen byggdes för 76 år sedan och skulle verka för både fysisk och intellektuell fostran. En intention som håller än i dag, eftersom huset rymmer både bibliotek, simhall och konsertlokaler.

Huset är en markör för sin tid när det

moderna samhället och folkhemmet växte fram. Och för den som vill veta mer om platsen utanför, om arkitekturen och även följa med in och studera detaljer anordnar Stadsmuseet en timmes guidad tur 4 september.

– Det är en monumental byggnad. Den som går med får bland annat veta varför huset är byggt i tre

kroppar och varför man passerar en 1600-talsportal när man går in i biblioteket, säger Sebastian Ulvsgård som leder guidningen.

Bronsklockorna på Medborgarhusets vägg mot Götgatan spelar "Söderklockornas melodi och timplästen" varje dag klockan 12.

GERD ERIKSSON

"Det är en nackdel med alla projekt att de tar i anspråk en del av stadens begränsade yta"

Stadsbyggnadsborgarrådet Roger Mogert (S) sätter i en artikel i DN 18 augusti om nya bygglösningar i stan fingret på ett svårlosligt arkitektoniskt problem i Stockholm.

Sidenvägen via Skeppsholmen

UTSTÄLLNING Lop-pis med solfjädrar och ät-pinnar, asiatisk livemusik, japansk mat och nya och gamla smycken är några av ingredienserna under den asiatiska markna-

den på Skeppsholmen 12 september. Det är i samband med öppnandet av utställningen "Staden vid Sidenvägen" på Östasiatiska museet som man förvandlar grusplanen framför Bergrummet till en marknadsplats för att ge en känsla av hur det kunde se ut på en handelsplats i staden Luoyang mellan år 618 och 900.

– En av höjdpunkterna är en

baktrisk kamel som man kan beundra och klappa på. Just den sorten användes längs Sidenvägen för att transportera varor. De var ett slags dåtida lastbil, säger Petri Tigercrona på Östasiatiska museet.

Marknaden pågår mellan klockan 11 och 16 lördagen 12 september, utställningen "Staden vid Sidenvägen" pågår till 28 februari nästa år.

GERD ERIKSSON

Inga bilar på våra gator

BILFRITT Den 19 september stängs Gamla stan och city av för biltrafik. Meningen är att stockholmarna ska få uppleva hur staden skulle kännas med färre bilar.

Samtidigt hoppas också Stockholms stad att människor ska bli inspirerade att gå, ta cykeln eller åka kollektivt när de ska in till stan. Helt enkelt prova andra transportmedel än bilen.

Vilka gator blir svårast att stänga av?

– Vi har stängt av city tidigare i samband med kungabröllopp och presidentbesök. Så den rutinen har vi, säger Anders Porelius på Trafikkontoret.

"I stan utan min bil" är en av Stockholms stads satsningar under den europeiska trafikantveckan där över 2000 städer deltar. Stockholm är en snabbväxande stad och politikerna vill hitta hållbara transporter för en mer levande, trivsamt, hälsosamt och framkomligt stad. **GERD ERIKSSON**

Knivmåndag i Nacka

SLÖJD Den som är sugen på att göra en egen täljkniv kan anmäla sig till kursen "Knivmåndag" på Dieselvekstan. Under tre måndagskvällar med start 28 september går man från att tillverka träskaffet till att slipa eggen i stål. Förkunskaper är inte nödvändiga.

Lennart Sohlman, som leder kursen, säger att intresset för att göra sitt eget arbetsverktyg har ökat.

– Skaften görs bäst av rönn, björk eller ask. Och det lilla knivbladet är av snabbstål som är extra hårt.

När kniven är klar är det bara att börja göra gubbar, skedar och salladsbestick. Det bästa träslaget att tälja i är lind och det ska vara väl torkat, annars kan det spricka.

Vart kan man vända sig sen om man vill tälja med andra?

– Det finns olika täljgillen i Stockholm, säger Lennart Sohlman, som är mångårig knivslöjdare och träsnidare från Älta.

GERD ERIKSSON

"Jag har verkligen tagit i från knäna"

UNDER LEDNING AV sångaren, gitarristen och låtskrivaren Simon Stålhamre tas den Stockholmsbaserade trion Small Feet emot med öppna armar av musikpressen i USA och Storbritannien. Bandets debutalbum *From Far Enough Away Everything Sounds Like the Ocean* har lovordats av anrika musiktidningar som MOJO och Uncut. Bandet blandar sakrala, vemodiga melodier med hymner som delvis för tankarna till Fleet Foxes.

I bandet, som släppte sin första ep 2013, ingår även basisten och producenten Jacob Snavelly, liksom

trummissen Christopher Cantillo.

– Tanken med Small Feet har varit att göra musik som är ganska avskalad, där rösten och låtarna står i fokus. Att inte trassla till det. Det ska vara enkla låtar med ett direkt anslag, säger Simon Stålhamre,

Som vidare konstaterar att ep:n *Liar Behind the Sun* är mer "lo-fi" än fullängdaren som släppts i USA, Europa och nu, slutligen, också i Skandinavien.

– Skivan är mer bearbetad, vi har låtit inspelning ta tid. Inte minst för att vi alla tre fått barn under de här åren.

Under arbetet med albumet har jag öppnat upp mig för fler perspektiv. Jacob, som har en producentroll i bandet, har pushat mig – inte minst i mitt eget uttryck. Jag har verkligen tagit i från knäna, främst i sången. Det kändes främmande, nästan läskigt, men så här i efterhand är jag väldigt glad över det.

FÖRRA HÖSTEN SIGNADES Small Feet till skivbolaget Barsuk Records, välrenommerat i amerikanska indiekreter. I amerikansk musikjournalistik har skivinspelningen fått ett

närmast mytologiskt skimmer, då den genomförts på en "exotisk, avlägsen ö, i huvudstaden".

Simon Stålhamre skrattar till när det kommer på tal.

– Jag vet inte riktigt hur det blev så. Skivan är inspelad på Södermalm, i ett 1700-talshus som förvaltas av Stadsholmen. Men det är ändå en exotisk plats. Som musiker är man ju nästan alltid förpassad till fönsterlösa källarlokalerna – här finns dagsljus, utsikt och en trädgård. Miljön har absolut påverkat hur skivan låter.

ALEXANDRA SUNQVIST

Smala gränd 13.29–14.15

Smala gränd tar bara två minuter att gå långsamt från ena änden till den andra. Förbi ett p-garage, ett dygnet-runt-öppet gym och ett igensatt fönster. Mitt i citybruset. TEXT **MARIA LINDÉN** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

SMALA GRÄND ÄR en kort och smal gatstump, mellan David Bagares gata och Snickarbacken, ett gatunamn man sällan eller aldrig hör talas om, trots att gatan ligger mitt i smeten, på gränsen mellan Östermalm och Norrmalm.

I hörnet Smala gränd/David Bagares gata möter en två stoppförbudsskyltar på var sin sida av gatan och ett trassligt kaos av cyklar sväller ut från en cykelparkering vid hörnhuset David Bagares gata/Smala gränd. SSSB står det på en blåvit skylt på fasaden. Stiftelsen Stockholms studentbostäder. Två kvinnor kommer ut från en dörr och sätter sig direkt på trottoaren och röker, ansiktena

vända mot varandra, engagerade i ett samtal som verkar ha börjat redan innan de kom ut på gatan. Den ena har mönstrad fotsid orange kaftan, den andra har shorts och tatueringar på benen. Det tar bara två minuter att gå långsamt från ena änden av gatan, som vetter mot den gapande öppningen i ett p-garage, och den andra, som vetter mot en pampig port i Snickarbacken med inskriptionen "Kristliga föreningen af unge män". En ung man med rygsäck, keps och vit T-shirt står länge vid porten och pratar i mobil, han har också shorts, och är barbent men utan tatueringar. En äldre man med sned rygg, keps och, trots augustivärmen, fleecjeacka,

släntrar in i gränden, tittar upp mot fasaderna som om han letar efter något eller någon men fortsätter längs hela gatan utan att stanna.

FRÅN P-GARAGEGAPET GLIDER en BMW med svarttonade rutor ut, rullar längs gränden, svänger till höger ut i Snickarbacken mot Birger Jarlsgatan. Samma procedur upprepas ungefär var tredje minut: bil ut från p-garaget, längs Smala gränd och ut höger mot Birger Jarlsgatan. Två kvinnor som ser ut som mor och dotter går in i gränden, dottern har en karta i handen där något är markerat med rosa överstrykningspenna. Smala gränd 2 har ett igensatt fönster på

gaveln i markplanet som är frisörsalong. Gatan är skuggig, just nu tidig eftermiddag når solens strålar bara de översta våningarna på husen med ojämna nummer.

En medelålders kvinna sitter vid ratten. Plötsligt hörs en mäs, och wailande sång från ett öppet fönster i ett dygnet-runt-öppet gym bredvid p-garaget. Trafiken har tillfälligt stannat på Birger Jarlsgatan och andra ljud än trafikbrus tränger fram. En rökande ung man som håller cigaretten med fingertopparna bankar hårt på en bakdörr. Inget händer. Han tittar på mobilen, röker och bankar en ny serie om fem bankningar. Dörren öppnas och han försvinner

in. En kvinna med cykelhjälm och en iögonfallande färgglad tygkasse lämnar Roseniuskyrkan. Ingen cykel syns till. Hon försvinner med studsig gångstil mot Birger Jarlsgatan. Det dånar som åska från David Bagares gata och en väldig man med grå, yvig pagefrisyr kommer dragande på något som liknar ett hopvikt spelbord, eller möjligtvis en flanellograf, en fyrkant, klädd med grön filt, på en bagagekärra. En man med hund och solglasögon går längs Smala gränd, mannen har huvudet vänt neråt och promenerar hela gatan utan att röra huvudet.

Det ser ut som att hunden är ute och går med husse. 🐕

Situation **Waldenstein**

- Du kan också bli en kung
och inte förstå.

MARIA HAGSTRÖM STUDENTER OCH HEMLÖSA MÄNNISKOR MÅSTE FÅ BO, MEN INTE JUST PRECIS HÄR.

En karta har många fina färger: blå vatten, gröna parker, bruna vägar, gula bostadsområden och tunnelbanelinjer som korsar varandra i rött, blått och grönt. Zoomar man in, tittar in på en bakgård, kan man se barn som hoppar hage och föräldrar som språkar med varandra, muttrar och pratar om en plats som inte finns på kartan. Någon annanstans. Exakt var den platsen ligger är det ingen som riktigt vet, men den ligger i alla fall inte på den här bakgården.

Det pratas ofta om den, i många kvarter, i trådar på Facebook, det går att läsa om den i tidningsartiklar och på protestplakat. Och i lokaltid-

ningen skrivs insändare som påstår att behovet av bostäder fylls av de byggprojekt som redan är planerade någon annanstans, det behövs inte fler, i alla fall inte i närområdet. Samtidigt väntas Stockholms bostadskö i år för första gången passera en halv miljon. Kötiden har nästan fördubblats på tio år – de som haft turen att få en hyresrätt i år har i genomsnitt väntat i nio år. Men sök bostad någon annanstans.

DET KLAGAS, ÖVERKLAGAS. Och det försenar eller stoppar sådant som de allra flesta tycker behöver finnas någonstans. Men det överklagas för att det som behöver finnas någon-

stans kan få finnas någon annanstans. Det är klart att det ska byggas i Stockholm, men inte på min bakgård. Studenter och hemlösa människor måste få bo, men inte just precis här.

Och till exempel personer som använder narkotika, visst borde de kunna få stöd eller vård någonstans, någon annanstans. Och självklart ska folk inte behöva leva mitt i ett krig, men inte heller på min bakgård. För hur ska det bli för våra barn, som hoppar hage där, om det bor ensamkommande flyktingbarn i närheten?

Och korna! Hur ska de må? undrar grannarna i Singehult som precis har överklagat ett planerat asylboende. De befarar att deras kor ska störas

och mjölkproduktionen minska. Boendet ligger dessutom så nära att djuren ju kan smittas av sjukdomar som till exempel salmonella.

Rädda korna, rädda vår mellanmjölk, konservera våra bakgårdar. Folk kan fly kriget någon annanstans.

MEN OM NÅGON annanstans alltid är någon annanstans, var finns den bakgården där så mycket ska ske: där bostadsbristen ska byggas bort, där alla vindkraftverk ska snurra, där fattigdom inte ska städas bort och där asylboenden kan få finnas? Peka ut den på kartan. Vilken av de bruna vägarna leder till Någon annanstans. 📍

TRIART FILM PRESENTERAR

VINNARE
GULDPALMEN
CANNES 2015

EN FILM AV
JACQUES AUDIARD

DHEEPAN

BIOPREMIÄR 18 SEPTEMBER

TriArt Film - kvalitetsfilm på bio och online. TriArt.se

Sanna Lenkens första långfilm har sålts till fler än 35 länder och prisas på filmfestivaler världen över. Snart har *Min lilla syster*, där bland andra artisten Amy Diamond gör skådespelardebut, svensk premiär.

TEXT ALEXANDRA SUNDOQVIST FOTO SARA MORITZ

LIV TILL VARJE PRIS

Det är bråda dagar för regissören Sanna Lenken. Sedan hennes första långfilm *Min lilla syster* blev klar i början av året har filmfestivalerna avlöst varandra. Filmen tilldelades det prestigefyllda priset Kristallbjörnen i sektionen Generation Kplus vid Berlins filmfestival i februari och har visats, eller ska visas, på filmfestivaler i bland annat Kanada, Sydkorea, Iran och Nederländerna.

Och så är hon årets Bo Widerberg-stipendiat – en utmärkelse som hon precis tagit emot vid Lilla Filmfestivalen i Båstad när Situation Sthlm träffar henne. Stipendiet delas årligen ut till en regissör som verkar i Bo Widerbergs anda och i Sanna Lenkens fall lyder motiveringen: "Med sin unika känsla för filmens möjligheter att finna nya vägar in i problematiska ämnen är Sanna Lenken på väg att bli en av Sveriges mest intressanta filmare ..."

– Jag drömde först om att bli skådespelare och då var Thommy Berggren en förebild. Men vid 25 bestämde jag mig för att bli regissör i stället och då var Bo Widerberg en stor inspirationskälla. Jag sökte till en filmskola i Danmark där läraren visade alla hans filmer, däribland *Barnvagnen*, på vhs. Jag har anammat Widerbergs uttryck "liv till varje pris" i mitt arbete. Hans filmer finns i mig, jag strävar efter en intimitet när jag skriver och regisserar. Mitt mål är att mina filmer ska stanna hos folk, långt efter att de sett dem.

Hon beskriver det, delvis, som att en cirkel slutits.

– Man kan säga att det började med Bo Widerberg. Och nu, mer än tio år senare, är min första långfilm klar. Och så ringer de från Båstad och berättar att jag fått stipendiet.

SANNA LENKEN BESKRIVER sin väg in i regin som sökande. Det har tagit tid att hitta fram till vad hon vill berätta, hur det ska berättas och i vilken form. 2014 nominerades hon till en Guldbagge för sin kortfilm *Åta lunch*, en film som utspelas på en ätstörningsklinik – där de intagna tvingas äta lunch på tid.

Kortfilmen är inspirerad av en verklig händelse.

– Jag fick den historien berättad för mig när jag researchade inför *Min lilla syster* och när jag insåg att den inte skulle få plats

JAG VILLE GESTALTA EN PROBLEMATIK SOM MÅNGA LEVER MED

i min långfilm så valde jag att göra en kortfilm om det. Att tvingas äta lunch på tid i grupp när man är sjuk är så absurt, säger hon och tillägger:

– Jag upplever att det är lite symptomatiskt för hur samhälle och institutioner behandlar ätstörningsproblematik. Att man är väldigt fokuserad på hur man ska göra unga friska igen, men inte så intresserad av att arbeta förebyggande genom att söka roten till att så många unga, särskilt flickor – men även pojkar –, blir sjuka. Om jag ska hårdra mitt resonemang så anser jag att det beror på snedvridna könsroller och ideal. Ett förtryck av inte minst unga kvinnor, som inte får vara fria människor i sin egen rätt.

Min lilla syster snuddar vid tematiken i *Åta lunch*. Men filmen är också ett drama om systerskap, i bredare mening. I centrum för berättelsen står Stella (Rebecka Josephson), en flicka på väg in i puberteten, som

bär sin glittrande konståkningsjacka som en rustning. Hon ser upp till sin några år äldre storasyster Katja (Amy Deasismont), konståkningsklubbens stjärna, tillika den som får det mesta av familjens uppmärksamhet.

Men Katja har också en hemlighet, som Stella – som är den som står henne närmast – stegvis blir medveten om. Och som sätter deras syskonkärlek på prov.

– Det finns så många filmer som beskriver missbruksproblematik, särskilt när det kommer till alkohol och droger. Men ätstörning är ju också en form av missbruk, en sjukdom som det finns få spelfilmer om. Jag ville gestalta en problematik som många lever med och som påverkar många familjer.

Skammen och manipulationen som missbruket inrymmer, hur ful och elak sjukdomen kan vara, säger Sanna Lenken, som själv insjuknade i tonåren.

UNDER ARBETET MED filmen har hon använt sig av en referensgrupp bestående av familjer med liknande erfarenheter som dem filmen beskriver. Hon beskriver referensgruppen som "medskapare av filmen". Skådespelarensemblen består av en mix av amatörer och etablerade skådespelare. Systrarna spelas av två långfilmsdebutanter – Rebecka Josephson och Amy "Diamond" Deasismont.

– Vi letade länge efter de två rollerna. Rebecka och Amy var de som kunde bära rollerna bäst och som vågade öppna upp fullständigt. De flesta har kanske redan en bild av Amy Diamond som den perfekta, alltid glada tjejen, när de sätter sig i biosalongen. Vi leker lite med den bilden. ☺

SANNA LENKEN ÅLDER: 37. YRKE: Regissör. **FAMILJ:** Sambon Daniel, dottern Nina, 3 år. **BOR:** Aspudden. **BAKGRUND:** Sanna Lenken är utbildad vid Dramatiska institutet i Stockholm. Hennes senaste kortfilm, *Åta lunch*, har visats på över 50 filmfestivaler runt om i världen. **AKTUELL:** Med långfilmen *Min lilla syster*, som har svensk premiär 18 september.

Vilhelm Moberg hade inte fel. Han berättade bara inte hela historien. De flesta som utvandrade till Amerika under emigrationsvågen i slutet av artonhundratalet var stockholmare. Under tre år utvandrade femtusen personer enbart från församlingarna Klara och Katarina. TEXT JAN EWERT STRÖMBECK

DE RIKTIGA UTVANDRARNNA

TT Bild

Till slut får de nog. Arbetslösheten och fattigdomen är alltför plågsamma. Några lider också under ett förtryck från statskyrkan. Då återstår att göra det som så många andra gjort tidigare, att utvandra till Amerika.

Från 1850 till 1920 tog 1,2 miljoner svenskar beslutet att utvandra till Amerika. Sverige fick vinka farväl till en fjärdedel av befolkningen.

Vilhelm Moberg och hans skildring av Karl-Oskar och Kristina och deras utvandring till Amerika har en fast plats i emigrationshistorieskrivning.

Men städernas utvandrare har inte på långa vägar fått lika mycket uppmärksamhet som romankaraktärerna Karl-Oskar och Kristina. Trots att det var fler stockholmare och andra storstadsbor på emigrantbåtarna till Amerika än drängar, pigor och blivande farmare.

Ulf Beijbom, nestorn i svensk emigrationsforskning, anser att "författaren Vilhelm Mobergs historieskrivning har i mycket förblindat allmänheten":

– Han skrev om utvandringen på 1850-talet, en kort period av emigration. Då var hans figurer relevanta. Sen blev det andra grupper som tog över. Och före 1950-talet fanns det också en och annan äventyrare från överklassen som utvandrade.

Professor Ulf Beijbom säger att Vilhelm Mobergs romaner "slagit rot till den grad att de skymmer sikten, nåt som det tycks vara svårt att ändra på".

– Vi är värre än amerikanerna när det gäller att hålla fast vid föreställningar. Det finns ju motbilder från olika forskare. Men de är inte skrivna på ett populärt sätt.

STOCKHOLMARENS FÖRBEREDELSE INFÖR den stora förändringen var i stort sett desamma som landsbygdsbons.

Grogrunden för beslutet var i de allra flesta fall ekonomin, det vill säga fattigdomen. Men det krävdes också ett initiativ utifrån. Emigrationsbyråer annonserade i tidningar. Anhöriga som tidigare utvandrat skrev hem och berättade om sitt nya liv. Sådana brev satte fart på Amerikadrömmarna och blev ofta impulsgivare, trots att avsändarna kunde överdriva det nya och lyckosamma, framgångsrika.

När en person svarat på en emigrationsbyrås annons, tagit kontakt med en agent

och fattat beslutet, betalt båtbiljetten på närmare 150 kronor, så var han eller hon till mycket stor del i agentens händer.

Det var agenten som ordnade fram kontaktpersoner i Amerika och ordnade boplatser de första nätterna. Även om dessa mellanhänder inte alls bör jämföras med dagens människosmugglare, de var sanktionerade av både svenska och amerikanska myndigheter, kunde det nog gå väl snabbt ibland.

Detta är inte centralt i Vilhelm Mobergs verk. Likaså är som sagt den urbaniserade utvandringen sällsynt i Vilhelm Mobergs romaner.

I många fall var det omöjligt för utvandrarerna att själv betala resan. Hjälpen från lika fattiga anhöriga i Sverige var knappast att tänka på. Däremot var det vanligt, det förekom i hälften av fallen på 1880-talet, att någon vän eller släkting som utvandrat tidigare ordnade biljett.

Familjen Magnusdotter i Saleby i Västergötland, som jag har följt, hjälpte varandra. Maria, som blev fackföreningskämpen och ämbetskvinnan Mary Anderson, utvandrade 16 år gammal tillsammans med en äldre syster. Ytterligare en syster, Anna, var redan på plats. När Anna emigrerade hade hon inte ens pengar till den klänning som hon bar på överfarten, utan kom överens med

DET FINNS MOTBILDER FRÅN OLIKA FORSKARE. MEN DE ÄR INTE SKRIVNA PÅ ETT POPULÄRT SÄTT.

Professor Ulf Beijbom

skräddaren i Lidköping att senare skicka pengar från USA. Den familjen är för övrigt också ett av otaliga exempel på utvandrare som blev arbetare i det nya landet.

DEN OMÄTTLIGT POPULÄRA romanserien om utvandringen till Amerika fortsätter att fascinera. Musikalen *Kristina från Duvemåla* har i september nypremiär på Cirkus i Stockholm. Men fler än Ulf Beijbom har varit kritiska till genomslaget för Vilhelm Mobergs historieskrivning.

De så kallade jordens söner och döttrar, människor från landsbygden, dominerade visserligen på Amerikabåtarna från 1850 och tjugo år framåt. Men därefter tog andra

grupper över, inte minst arbetare – och urbaniserade arbetare som var bosatta i Stockholm och andra städer.

Detta kom också historikern Fred Nilsson fram till redan 1970. I sin avhandling *Emigrationen från Stockholm till Nordamerika 1880–1883* skrev han att Vilhelm Mobergs romangestalter representerade "den tidiga pionjärtidens relativt fåtaliga individualister". De hade "föga likhet med genomsnittsemigranten under den egentliga massemigrationen under 1800-talets båda sista decennier och efter sekelskiftet".

Fred Nilsson invände också mot 1907 års statliga emigrationsutredning som beskrev stockholmares utvandring som en så kallad etappemigration, det vill säga en emigration av människor som kom från svensk landsbygd och som i en första etapp valt att bosätta sig i storstaden. Fred Nilsson slog håll på detta resonemang. Visserligen var cirka hälften av de utvandrande stockholmarna födda i landsorten, främst Småland och Östergötland, men de flesta kom antingen från andra industritorter eller hade bott så länge i Stockholm att de blivit urbaniserade.

FRED NILSSON UTGÅR i sin avhandling från 1880-talets Stockholm. Då slutade stenstaden i öster vid Grev Magnigatan. Öster där-

om var kasernområden. På Södermalm utgjordes gränsen av Skinnarviksbergen.

Fred Nilsson använde källmaterial på gräsrotsnivå, bland annat uppgifter i folkbokföringen, skeppslistor, fackföreningars protokoll och så vidare. Resultatet är entydigt: "... inte mindre än

27–28 procent av rikets samtliga stadsutvandrare under emigrationens högflojd 1890–1893 var stockholmare." Folkförflyttningens omfattning är hisnande med tanke på att under de tre åren utvandrade 5000 personer bara från församlingarna Klara och Katarina.

Med vetenskapsmannens sedvanliga grundlighet bröt Fred Nilsson ner sitt material på församlingsnivå, och fann även då att arbetare dominerade. Typiska arbetarförsamlingar som Kungsholmen, Katarina och Maria hade en större andel Amerikautvandring än "de mer borgerliga församlingarna, Jakob och Johannes, Klara, Nikolai, Adolf Fredrik och Hedvig Eleonora". ▶

TT Bild

Kristina från Duvemåla spelar på Cirkus i Stockholm under hösten. Bilden är från samma föreställning på Göteborgsoperan 2014.

Vilhelm Moberg, okänt årtal.

– Det är viktigt. De amerikanska folkräkningarna visar att kring 1890 blev utvandrarernas destinationer i Amerika andra – mer städer, mindre av landsbygd.

En svenskstad som Rockford var typisk för den urbaniserade emigrerade svenske arbetarens boplats. Här var det inte tal om att försörja sig som farmare. Fram till 1890-talet var hantverkare och småföretagare vanliga socioekonomiska grupper. Därefter dominerar anställda industriarbetare. Och de nybyggare som satsade på en framtid som farmare efter att ha förvärvat mark på förmånliga villkor – Lincolns homestead-

– Jag var mycket positiv till Fred Nilssons avhandling när den kom. Jag tyckte om hans språk, inte minst. Slutsatserna var väl ganska självklara, kommenterar Ulf Beijbom.

Särskilt de mekaniska verkstäderna hade minskat arbetsstyrkan betydligt i slutet av 1870-talet. Arbetsinrättningarna i huvudstaden fick ta emot fler och fler arbetslösa. Det blev problem att ordna jobb åt alla.

Fattighjonen fick "arbeta med slagning av makadam och stenhuggning på Söder", skriver Fred Nilsson. Lönen var så låg att den kallades flitpengar.

Inte konstigt att så många sökte ett dragligare liv på andra sidan Atlanten. Emigrationen, och särskilt den från Stockholm, ledde till en annan attityd mot de smålänningar och värmälningar som sökte sig till huvudstaden och tog jobb till låga löner.

Nu var gamla vänner och släktingar i en motsvarande situation i USA. De var beredda att ta de jobb som fanns, även om de dumpade marknaden.

– Att så många lämnade Stockholm fick naturligtvis återverkningar på arbetsmarknaden och annat. Detta finns det dock inte så mycket forskning om. Däremot vet vi vilken betydelse alla återvändare hade, med nya idéer till näringslivet, säger Ulf Beijbom.

En nutida emigrationsforskare som docent Dag Blanck vid Uppsala universitet instäm-

mer i Fred Nilssons slutsatser om Vilhelm Moberg. Han säger att Vilhelm Mobergs popularitet visar hur djupt emigrationsepoeken sitter i människors medvetande.

– Böckerna är romaner och ska inte läsas som avhandlingar, även om Moberg själv gjorde anspråk på att vara historiker och kom i fejd med fackhistoriker. Visst vore det trevligt om det också kom en skönlitterär skildring om arbetare som bosätter sig i en amerikansk stad, säger Dag Blanck.

KARL-OSKAR-OCH-KRISTINA-SCHABLONEN har alltså fortsatt gälla.

VISST VORE DET TREVLIGT OM DET OCKSÅ KOM EN SKÖNLITTERÄR SKILDRING OM ARBETARE SOM BOSÄTTER SIG I EN AMERIKANSK STAD. Docent Dag Blanck

En förklaring till att den etsat sig fast är, enligt Fred Nilsson, att de jordens söner och döttrar som hamnade i Minnesota och på liknande platser behöll kontakten med Sverige medan de utvandrare som bosatte sig i städer blev mer anonyma, berättar Dag Blanck.

reformer – hörsammade uppmaningarna att mekanisera och industrialisera sina jordbruk.

BANKERNA VAR MYCKET aktiva för att truga på immigranterna lån för köp av traktorer och andra moderna redskap. Också jordbrukaren blev sakta men säkert en arbetare med hårda krav på rationalisering och avkastning, vilket i sin tur utvecklade industrins arbetare.

Eller för att tala med reseskildraren Jonathan Raban som uttrycker det hela så här i sin bok *Bad land – ett amerikanskt äventyr* om nybyggarna i Montana: "Skuldsättningen gjorde nybyggaren delaktig i landets ekonomi. Hans skuld höll fabriksarbetare i Akron, Cleveland, Toledo och Detroit i arbete."

Också Jonathan Rabans iakttagelser är motbilder till Vilhelm Mobergs historieskildring. Jonathan

Raban skriver att många nybyggare kom från byar i sina hemländer, men ännu fler kom från tätbefolkade industristäder.

– Vilhelm Mobergs böcker är fantastiska, och det är andras uppgift att påpeka att det fanns flera sorters emigrationer, sammanfattar Dag Blanck. ☺

**McDonald's®
Södermalm
skänker varje
månad sin pant
till Stockholms
Stadsmission
och bidrar på
så sätt till att
Stockholm blir
en mänskligare
stad för alla.**

**STOCKHOLMS
STADSMISSION**

Med långfilmsdebuten *Tjuvheder* skapar manusförfattaren och regissören Peter Grönlund ett helt eget berättande. Genom att till stor del använda sig av hemlösa och socialt utsatta människor i rollerna – och placera filmberättelsen mitt i deras verklighet i Stockholm i dag – blir autenticiteten och trovärdigheten maximal. Både i berättelse och i hantverk. Den 16 oktober har *Tjuvheder* biopremiär. TEXT **ULF STOLT** FOTO **JOEL NILSSON**

INSATT I UTANFÖRSKAP

V i sitter i gräset i slänten ner mot planket i Ivars park på Bastugatan på Södermalm.

Peter Grönlund har just varit på ett möte på filmbolaget och planerat och gått igenom en del detaljer inför en media-dag som ska hållas några dagar senare. En trailer ska visas där – "vår trailer är jävligt oklar, men kanske föder den en känsla" – och han ska efter den berätta lite om filmen, vara tillgänglig för frågor.

– Man ser ju att filmen handlar om en värld de som ser trailern kanske inte är vana vid, vilket förhoppningsvis kan generera nån fråga.

Det har också precis blivit klart att filmen tävlar i sektionen New Directors vid filmfestivalen i San Sebastian i slutet av september. Priset till vinnaren är på 50 000 euro och innebär också distribution av filmen i Spanien. I pressutskicket presenteras *Tjuvheder* med orden "en socialpolitisk dramathriller om gatulangaren Minnas kamp för att överleva i ett samhälle med bristande solidaritet".

– Jag tyckte att det var intressant att placera en kvinna i den här miljön, som på nåt sätt är en ganska manlig miljö. Låta en kvinna navigera i den här kriminella världen, som oftast bara berättas ur ett manligt perspektiv. Det var ganska tidigt så att jag kände att det här ska vara en kvinnas berättelse.

– Jag brukar formulera det som att det är en historia som handlar om ansvar – om individens ansvar i samhället kontra samhällets ansvar för individen. Så vrids och vänds de här ansvarsfrågorna på olika sätt. Och förhoppningsvis så lämnar man publiken med ett antal frågeställningar – sociala, politiska, om solidaritet kontra egoism. Såna frågor. Det är vad filmen är för mig.

Peter Grönlund berättar också att han tidigt i manusarbetet var på det klara med att det var just Malin Levanon som skulle spela huvudrollen som Minna, och att Lo Kauppi skulle spela Katja.

– Jag skrev de två ledande rollerna för Malin Levanon och Lo Kauppi, därför att de har nåt odefinierbart inom sig själva som ligger nära ett uttryck jag accepterar och tror på. Vi har varit väldigt samkörda i väsentliga delar. Och jag är jävligt glad och tacksam att jag fått jobba med dem som är så engagerade och förstående för filmens genomgripande vision.

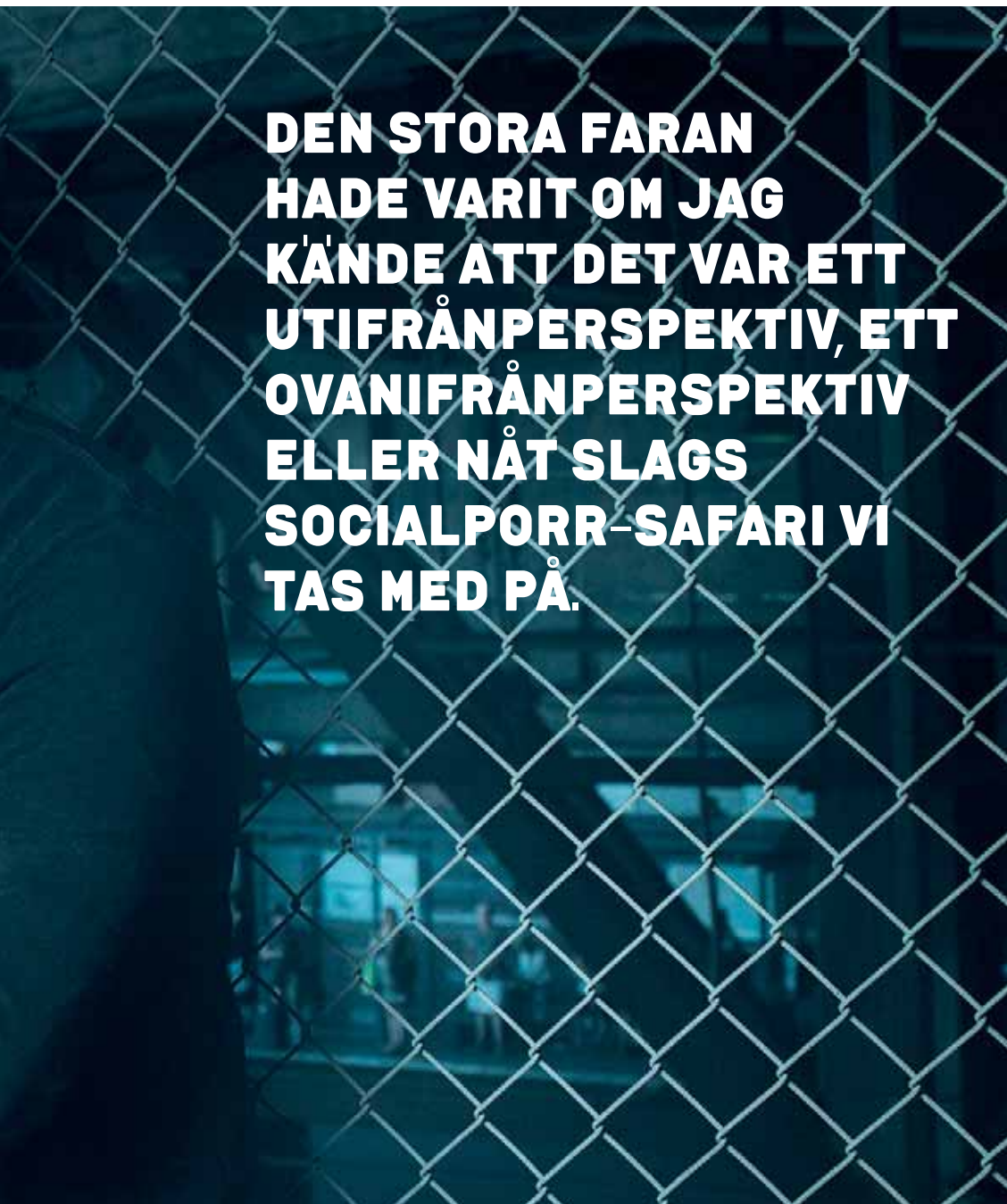

2011 KOM PETER Grönlunds senaste film, kortfilmen *Gläntan*, där bland andra både Malin Levanon och Lo Kauppi medverkade. Filmen Guldbaggenominerades 2013 i kategorin Årets kortfilm. Den utspelas i huvudsak på en camping och det finns vissa andra beröringspunkter mellan den filmen och långfilmsdebuten *Tjuvheder*. Bland annat i valet att arbeta med personer som lever och befinner sig i den sociala kontext och miljö som filmen ska beskriva och utspelas i.

– Jag är intresserad av den där tomma verktygslådan som många av dem bär omkring på. Där man själv haft en liten fil att ta upp för att fylla till situationen så har

de inte så mycket. De tar till andra saker i stället. Det gör livet så sårbart också, en så kraftig destruktivitet som ligger bakom det. Det är svårt att säga om det är avsaknaden av verktyg som gör att man hamnar där, eller om man blir av med verktygen för att man hamnar där.

Efter att ha gått två år på Stockholms film-skola mellan 2004 och 2006 sökte Peter Grönlund till Dramatiska institutets regilinje, men kom inte in. För att få lite lugn i tillvaron och säkra försörjningen efter utbildningens slut började han jobba som timvikarie i distributionen på Situation Sthlm. Vilket fick till följd att han kom nära en grupp människor

DEN STORA FARAN HADE VARIT OM JAG KÄNDE ATT DET VAR ETT UTIFRÅNPERSPEKTIV, ETT OVANIFRÅNPERSPEKTIV ELLER NÅT SLAGS SOCIALPORR-SAFARI VI TAS MED PÅ.

som han med tiden insåg bar på den berättelse han ville förmedla.

Var *Gläntan* lite av en förstudie, för att se om det gick att göra den här typen av film på det sätt du planerade och tänkte?

– Undermedvetet kanske det var så. Men egentligen var det nog snarare så att jag under min tid på Situation Sthlm, inför *Gläntan*, förstod vad det var för typ av film jag ville göra, utifrån vilken värld jag ville berätta. Inget annat var rimligt för mig – det är den här berättelsen jag vill göra. För mig var det som att sätta fingret på en berättarvärld jag ville dyka in i och börja utforska.

Idén att låta personer ur målgruppen

provfilma för rollerna i filmen och engagera dem som skådespelare var något som växte fram mer och mer under den tiden, som en parallell tanke till berättelsen.

– Det kommer ju av en säkerhet jag fått av att jobba i en social verksamhet, en närhet till de människorna, en förståelse, och viljan att till varje pris göra en autentisk berättelse utifrån de här människornas perspektiv. Den stora faran hade ju varit om jag kände att det var ett utifrånperspektiv, ett ovanifrånperspektiv eller nåt slags socialporr-safari vi tas med på.

– Det är viktigt att berätta den här historien om en grupp människor, av en grupp

människor, genom en grupp människor, som inte brukar kunna göra sina röster hörda men finns i periferin av våra mestadels medelklassliv. Det här är deras berättelse, deras film.

Känner du att du förstår dem?

– Jag tycker om dem, jag känner att jag har nära till den gruppen människor som är med i filmen. Och det är också alla år på Situation Sthlm som lett fram till det. Jag tror att det är svårt att förstå en verklighet man inte själv levtt, men jag tror att jag förstår de mänskliga aspekterna av det livet och kan identifiera mig med vissa saker där. Jag tror att jag har en blick för människor som kommer till uttryck i den här filmen.

FÖR ATT VARA en film vars handling utspelas i en hård och snabbt skiftande miljö bland missbrukande och kriminella människor syns väldigt lite grafiskt våld och knarkande. Det antyds på sina ställen – för den som vet vad man ska titta efter prepareras lite hasch i en handflata några gånger – och det våld som det emellanåt hotas med verbalt inträffar bara vid ett tillfälle.

– Det är ett supermedvetet val. Det är också ett försök att uppdatera den här genren. Det är ett ställningstagande att inte gå in och grafiskt visa våld, att ställa sig lite vid sidan av när det sker. Dels för att inte vara den typen av film som går in och köttar närbilder för att uppnå nåt slags våldsam actioneffekt. Dels för att det blir otäckare och våldsammare när man visar det så. För det bråket ser ut precis som ett bråk ser ut när man går förbi det på gatan. Det är lika fult. Ett klassiskt överfall.

– Injiceringsen i filmen sker en gång, sen antyds det bara att det finns där.

Peter Grönlund berättar att det är just de valen som gör att filmen och handlingen hålls ren och inte glider in i någonting annat som skymmer sikten för den verkliga berättelsen.

– Jag ville inte göra en sån där skitig knarkfilm, en sån träskfilm. Det här är en helt annan berättelse, det här är en berättelse om människor i social utsatthet och hemlöshet som kämpar för att överleva. Det är frågan om ansvar i filmen, den handlar om att varje karaktär har sin ansvarsfråga att förhålla sig till. Att försöka hitta det mänskliga i den här berättelsen, det är det som är hela grejen. ▶

Vad är det mänskliga i berättelsen som du hoppas ska nå dem som ser filmen?

– Att man ser människorna bakom, värmen i gemenskapen, att man ser bortom missbruket och narkomanen. Det är nog det mest väsentliga. Det finns också en stark vänskapsberättelse i det här som jag hoppas engagerar. En vänskapsberättelse och en väldigt obehaglig kriminell story som för handlingen framåt på ett effektivt sätt, skapar spänning.

Han hoppas också att åskådaren känner av autenticiteten på ett sätt man inte är van vid. Och att det är solklart vad det är för människor som är med i filmen.

– Samtidigt är det fantastiskt om man inte kan peka ut vem som per definition är skådespelare i filmen och vem som är med där utifrån sina erfarenheter i livet.

En sak som slog mig när jag såg filmen var att det finns en ständig längtan efter en sorts odefinierbar normalitet.

– Det är ett samhälle i samhället, inte så olikt vårt. Det är människor och det är mänskliga drivkrafter bakom de beslut som tas. Det är allmängiltigt, det är en allmän-

giltig berättelse i det avseendet. Sen är det väldigt intressant det där som Dylan säger: "Ska du leva utanför lagen, se till att vara ärlig." Det är ju precis det tjuvhedern nästan formulerar. För konsekvenserna blir lite annorlunda, har du problem kan du inte ringa polisen.

DET HÄNDER SIG inte särskilt långt in i filmen *Tjuvheder*.

Huvudrollen Minna har tagits med till en camping av Katja, men hon måste först snacka med Boris – som styr och bestämmer på campingen – och fråga om hon kan flytta in och bo där. Innan hon släntrar bort mot hans husvagn för att tala med honom frågar hon runt bordet där de sitter vem han är, vad hans story är. Och det är då namnet Karl Pauksch i förbifarten nämns av en av kvinnorna.

Karl Pauksch var huvudman och inblandad i en av de första riktigt stora narkotikahärvorna som i början av sjuttioalet gavs ordentligt medialt utrymme.

– Jag ville få in att karaktären Boris på sjuttioalet sprungit ärenden åt Karl

Pauksch och sen var han själv storkran en tid, sen la han ner. Det är en liten detalj, men ett uttryck för nånting ganska väsentligt i filmen – den gamla generationens tjuvar som ställs mot den nya generationen. Som nån säger när de drabbar samman på campingen: "Din tid är förbi. Du kanske var nån en gång i tiden, men du är ingenting i dag."

– Begreppet tjuvheder är ju centralt i alla dess former och det går ju tillbaka till den tiden. Karaktären Boris får representera den gamla stammen kriminella, därför var det kul att peka tillbaka mot sjuttioalet och Karl Pauksch.

Filmen spelades in under förra hösten på en uppbyggd campingplats i Tyresö, 182 scener på 36 filmdagar.

– Det är en miljö baserad på alla besök jag gjort på illegala husvagnscampingar och boplatser i Stockholm.

36 filmdagar är ganska få speldagar, räknat till antalet scener och de förflyttningar som varje specifik scen kräver. Ett högt inspelningstempo, på gott och ont.

– Det medförde en jävla energi och glöd

hos de inblandade, både teamet och de medverkande. Det är ju också det som gör filmen lite grann, att man ska känna... det går ju lite i linje med den värld filmen ska beskriva. En värld som är plottrig och spränger sig fram med detaljrikedom. Vilket jag tycker är synonymt med den här flackande livstillvaron – nya människor hela tiden, nya intryck, nån säger nåt, nån annan hänger på och bryter sig loss.

– Det är det som lockar mig visuellt med den här världen, den är så full av möjligheter. Den typen av tempo medförde att ha mycket bilder och scener, mycket material – en hund stryker runt, vind i en presentation, närbild på ett smutsigt finger.

PETER GRÖNLUND VILLE ha mycket material till klippningen så att han kunde låta det myllra, som ett sätt att även visuellt beskriva hemlösa människors flackande tillvaro – nya människor varje dag, nya händelser, alltid något som pågår, alltid närhet till att knyta nya snabba sociala kontakter med i princip vem som helst som är beredd att slå följe.

– Det är nåt jag identifierat genom åren, det här enorma tempot, den här ständiga kampen för överlevnad som sliter så fruktansvärt mycket på gatunarkomaner och de liv de lever, den tillvaron. Det är precis det som är själva kärnan av att vara hemlös.

När rollerna till *Tjuvheders* skulle tillsättas jobbade Peter Grönlund tätt tillsammans med rollbesättaren Pauline Hansson. Det var inte sällan så att samma personer testade för fler än en roll, eller att någon man först trodde skulle passa som en karaktär sedan spelade en annan.

– Vi hade en lång gedigen casting där man såg vilka som var pålitliga och dök upp och vilka som ramlade ifrån. Vi höll på

JAG VILLE INTE GÖRA EN SÅN DÄR SKITIG KNARKFILM.

länge, de kom tillbaka om och om igen. Jag var väldigt tydlig med vad det var för film jag ville göra, vad det är för filmer jag tycker om, vad jag tycker saknas i svensk film, vad jag tycker ofta brister i skådespeleri. Vissa förstod det, andra hade svårare att förstå ▶

LIFELINE PRESENTERAR

Partaj
Live på Cirkus!
VÄRLDSPREMIÄR
SPELAS HELA HÖSTEN
Johan Petersson • Christian Åkesson • Joanna Eriksson
Pelle Arhio • Anna Carlsson • Poplabbet m fl.
• C I R K U S •

SVERIGES HISTORIA
DEN NAKNA SANNINGEN
EN STANDUPSHOW AV & MED
ÖZZ NÛJEN & MÅNS MÖLLER
SPELAS HÖSTEN 2015 PÅ RIVAL

Biljetter: www.ticnet.se, 077-170 70 70 samt www.lifeline.se

PETER GRÖNLUND

FÖDD: 1 september 1977.

GÖR: Manusförfattare, regissör. Var Guldbaggenominerad 2013 för sin senaste film, *Gläntan*, i kategorin Årets kortfilm. Hyfsad schackspelare. Timvikarie i Situation Sthlms sociala verksamhet.

AKTUELL: Har skrivit manus och regisserat filmen *Tjuvheder* som går upp på biograferna 16 oktober. Filmen är hans långfilmsdebut.

det. Antingen fick man jobba mer eller så valde man nån som hade närmare till det.

Hur gick det till, läste du scener med dem och så?

– Ibland var det mest att ta en kaffe faktiskt. Det var både på kontoret och ute på stan, ibland var det bara min rollbesättare, ibland var det både hon och jag. Då ser man tydligt vilka det går att samarbeta med, även om man inte känner varandra så bra.

– Men jag är jävligt positiv till hur det var att arbeta med de människorna – vissa av dem lever i akut hemlöshet. Det är ju ett vitt spann. Det finns ju de med lägenheter med i filmen, men en del befann sig i akut hemlöshet, rent gatufolk, liksom.

Den annorlunda rollbesättningen och inspelningssituationen medförde också att det ställdes speciella krav på hela teamet och alla som jobbade med produktionen.

– Vi talade värdegrund för att få folk att förstå vad det är för typ av människor vi jobbar med och vad det är som kan komma att uppstå och hur det ska hanteras. Det var viktigt att det fanns en ödmjukhet hos teamfolket rörande de här människorna. En filminspelning kan var hård och militärisk. Men man får inte glömma bort att det är människor, i vissa fall väldigt känsliga människor, man har att göra med. Det var nåt vi pratade en hel del om. Vi bemannade också teamet utifrån det kriteriet, att de

hade den förståelsen. Och det var en jävligt fin sammanhållning, bra människor.

DEN 16 OKTOBER går *Tjuvheder* upp på biograferna. Men Peter Grönlund är redan i den inledande fasen av manusarbetet med sin nästa film.

– Nästa projekt har vissa likheter men också stora olikheter. Jag har precis börjat skriva på det, i treatmentform – berättelsen från början till slut på 20–30 sidor. Jag är i en insamlingsfas nu med intryck, formuleringar, försöker komma på vad det är för berättelse, vad den har för identitet, vad jag vill ha med och vad jag vill undvika, skapa det stora greppet. Och in på smådetaljer också. Det kommer nog att vara en process för att komma fram till vad det är för berättelse. Men socialgruppen som befolkar *Tjuvheder* kommer ju på ett eller annat sätt att finnas med där.

Vi bryter upp, borstar dagg och grässtrån av våra byxor.

När vi går Bastugatan ner berättar Peter Grönlund om en scen de spelade in på Sergels torg – *Tjuvheder* är förresten skonsamt befriad från sedvanliga sönderanvända, välgräddade och lätt igenkända Stockholmsvyer – som på sitt eget speciella vis är en form av recension av filmens autenticitet.

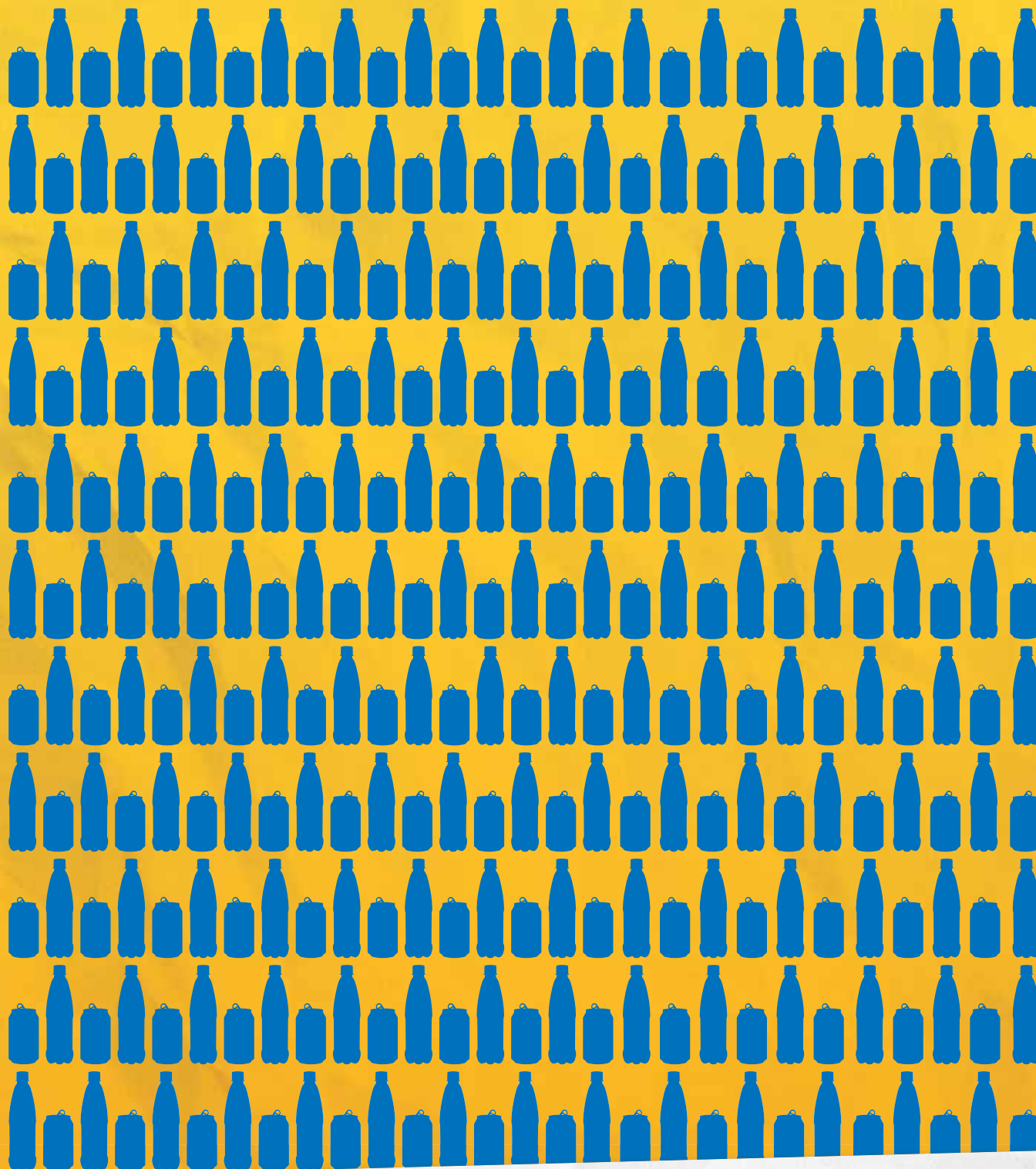
En scen med knarkförsäljning ska spelas in, polisens gatulangningsgrupp ska figurera i bakgrunden. Men precis när de håller på att göra klart för att rulla filmen och Peter Grönlund sitter vid monitorn kommer två personer gående, kliver in bland skådespelarna och försöker göra affärer. Polisen får gripa in. Och tvingas göra det ytterligare några gånger innan scenen är färdiginspelad.

Peter Grönlund skrattar till.

– Galet. Men det hände faktiskt. Mitt under inspelningen.

Vad har varit det svåraste för dig som filmskapare med den här filmen?

– Banta bort saker som tar bort fokus. Och samtidigt kunna vara lite uppluckrad i passagerna med tempobilder och detaljer i tillvaron, men inte gå för långt bort från huvudberättelsen. Och att forma karaktärerna och inte låta dem sticka i väg för mycket. Det, ihop med kunskapen om vad jag berättar om. Det är ju mycket det som det handlar om att göra film – kunna sina ämnen, hitta en värld att jobba utifrån. Det är ju det som resulterat i filmen. ☺

Har du mycket pant?

På våra pantmottagningar i Täby och Kungens Kurva kan du lämna in hela säckar med pant. Pantpengarna får du insätta på önskat bankkonto och du får naturligtvis samma ersättning som i butik. Läs mer på www.pantamera.nu. *Tack för att du pantar!*

EXPERIMENT

STHLM

Det saknas visioner för Stockholm, anser Färgfabriken. Därför vill de med en experimentell höst hitta nya idéer: Hur ska framtidens Stockholm se ut? I Färgfabriken möts konstnärer, arkitekter, forskare, politiker och andra stockholmare i den laborerande utställningen "Experiment Stockholm". Konstnärskollektivet Maretopia skapar flytande kulturhus, dansaren Anna Asplind cyklar i en odefinierbar förortsplats och konstnären Luis Berríos Negron flyttar in i utställningen med sin familj. TEXT MARIA HAGSTRÖM FOTO MAGNUS SANDBERG

DRIVER RUNT PÅ CYKEL

Mellan stadens förorter finns odefinierbara utrymmen, där människor färdas med bil eller tåg från en plats till en annan i högt tempo. En är sträckan mellan Haninge och Liljeholmen. Där har dansaren och koreografen Anna Asplind cyklat fram och tillbaka hela sommaren inför sitt konstbidrag till "Experiment Stockholm". Hon kallar det för "Space to Place".

– Place är en plats som man på nåt sätt är bekant med, en identifierad plats. Medan space är nåt som bara är, som finns mellan två platser. Så blir det ofta i förorts-Stockholm, att man har de här punkterna där tunnelbanan eller pendeltåget stannar. Men det är sträckorna däremellan jag jobbar med, säger Anna Asplind.

Hon menar att landskapet där är organiserat kring bilen och inte skapat för en människokropp att färdas genom. Därför är det just det hon velat göra. För som hon säger: När vi rör oss genom en stad till fots eller på cykel tar vi in platsen med alla våra sinnen: Känner vinden i ansiktet, passerar olika dofter och ljudintryck. Det skapar en djupare förståelse för platsen.

Men skulle vi i stället sätta oss i bilen begränsas upplevelsen till sätets kvalitet mot huden, lukten av bilens material och ljudet av motorn. Dessutom transporteras man ofta för fort för att hinna se detaljer i miljön.

– Ökad förståelse för platser leder även till ökad förståelse för varandra eftersom platser också är de människor som rör sig där, säger Anna Asplind.

Men sträckor som mellan Haninge och Liljeholmen är ganska öde och miljön är utformad på ett sätt som gör det svårt att mötas. Det tycker hon är ett problem, men samtidigt har hon på sina cykelturer sett hur "ickeplatser" skapar utrymme för människor som inte har en plats i samhället.

– Det är många hemlösa människor som bor längs med sträckan. Eftersom det är odefinierade utrymmen skapar det förutsättningar för folk att ta dem i besittning.

Anna Asplinds cyklande ska bli en film som kommer att visas i konsthallen i Haninge kulturhus, i samarbete med Färgfabriken. Filmen projiceras i taket och publiken kommer att ligga ner och titta på den.

– Jag är inspirerad av ett slags takmålningsetetik och man ska kunna titta på

ÖKAD FÖRSTÅELSE FÖR PLATSER LEDER ÄVEN TILL ÖKAD FÖRSTÅELSE FÖR VARANDRA

Anna Asplind

den här videon från alla olika slags håll. Jag kommer att laborera med olika perspektiv i videon, använda mig av en del flygbilder och uppifrån- och nerifrånperspektiv, berättar hon.

ANNA ASPLIND SKA också arrangera "cykeldérive" mellan Haninge och Liljeholmen. Dérive är franska för att "driva omkring". Det var något som situationisterna i Frankrike gjorde på sextiotalet. De tillhörde den politiska och konstnärliga rörelsen "Situationistiska internationalen" och ett av deras projekt var att "derivera" planlöst i Paris för att se hur olika stadsmiljöer påverkar sinnesstämningar.

Anna Asplind har tagit den metoden och flyttat ut den till förorts-Stockholm. Avstånden är längre och i stället för att driva omkring till fots driver man runt på cykel.

– Det är ett sätt att ge det här området uppmärksamhet. Jag är koreograf från början så mitt fokus ligger på den kroppsliga upplevelsen av att vara på de här platserna, säger hon och berättar att hon under sina dérive ofta stannat, stigit av cykeln och låtit platsen inspirera till en rörelse som i sin tur blivit en koreografi.

Hon anser att staden formar våra kroppar, att vårt rörelsemönster påverkas av platsens form, men också att platsen skapas genom kroppars rörelse. Och att dansa igenom staden eller att bryta mot en plats rörelsemönster kan synliggöra sociala normer för platsen.

Cykeldériverna ordnas 3 oktober från Färgfabriken och 10 oktober från Haninge konsthall.

– Men min förhoppning är att folk även ska ge sig ut på egen hand, säger Anna Asplind och berättar att det kommer att

Här är "Experiment Stockholm"

Utställningen pågår i och kring Färgfabriken 23 september–29 november.

"Experiment Stockholm" samlar alltifrån konstnärer och arkitekter till politiker och forskare för att gemensamt söka nya idéer för ett framtida Stockholm, som ska kunna möta de många utmaningarna: bostadsbrist, segregation, miljöproblem och trafikträngsel.

Förutom olika konstutställningar kommer det att hållas seminarier, debatter och workshoppar.

I en interaktiv kartläggning av Stockholmsregionen kan besökaren berätta vilka platser hen älskar och hatar och vad som saknas i Stockholm.

Diskussioner kan även föras på sociala medier under #experimentstockholm

Experiment Stockholm är ett projekt initierat och producerat av Färgfabriken, utvecklat i samarbete med en rad partner, bland annat arkitektbyråer, byggföretag och ett flertal kommuner i Stockholmsområdet.

finnas en hashtag kopplad till projektet, #cykeldérive, där man kan lägga upp bilder från sin cykeldérive.

Visst vore det trevligt att dela läsoplevelsen med fler?

Studie
främjandet

Stockholm brukar kallas "Nordens Venedig". Vattendrag är en självklar del av stadslandskapet, men går det att utnyttja dem mer? Tänk om det skulle finnas flytande kulturhus, trädgårdar och stadsdelar ute på fjärden? Det är tankar som konstnären Jens Evaldsson, med konstnärskollektivet Maretopia,

vill undersöka genom en utopisk "by" av flottor, där det offentliga rummet expanderar ut på vattnet. Visionen är i första hand ett flytande kulturhus.

– Det är en flytande miljömedveten kulturplattform för möten, samtal och konst, säger Jens Evaldsson. Vi kommer att ha flottbyggarworkshoppar och samtal och

presentera en vision som kan inspirera till vad som går att göra på vatten. Det finns ju mycket vatten i Stockholm, men det är ganska outnyttjat.

Projektet började egentligen för drygt två år sedan då sju konstnärer skapade performancekonst på flottor utanför Skeppsholmen, där de bland annat deltog i Stockholms Kulturfestival 2013.

Nu ligger sju flottor ankrade utanför Färgfabriken och Gröndals båtklubb inför utställningen "Experiment Stockholm". Där finns en scen, en läktare, konstverk och en trampflotte som kan ta besökare ut till den flytande "kulturbyn".

– Tanken är att starta en ideell förening där vem som helst kan vara med och bygga upp ett flytande kulturhus. På det här kulturhuset skulle man kunna ha ett galleri, trädgårdar, skulpturer och en teaterscen. Men vi vill också att det ska ha ekologiska förtecken med olika växtsystem och flytande trädgårdar som renar vattnet, säger Jens Evaldsson.

Hur funkar såna trädgårdar?

– Det är ett slags kretslopp där material från växterna blir fiskmat och sen blir fiskarnas bajs bra näring till jorden och växterna igen.

Vilka växter ska man odla då?

– Bland annat finns det våtmarksväxter som kan växa helt utan jord, deras rötter sticker ner i vattnet och kan plocka upp näring direkt därifrån. Av dem kan man bygga flytande växtöar som är jättebra för vattnet. De tar upp föroreningar och renar genom bakterier som bildas på ytan av rötterna.

Många av Stockholms strandlinjer består av sten, så kallade hårda strandlinjer. Men de mjuka strandlinjerna, som består av växtlighet, är viktiga för Mälarens vatten. Ett sätt att skapa fler mjuka strandlinjer i Stockholm skulle kunna vara att bygga flytande växtöar, menar Jens Evaldsson.

Hur skulle du önska att Stockholms vatten utnyttjas i framtiden?

– Jag har hört liknelser mellan Stockholm och Venedig, men det finns en stor skillnad – i Stockholm är alla vatten breda. I Venedig kan man kryssa mellan husen och via vattnet komma till nästan alla adresser. I Stockholm skulle det behövas, och vara fint, att bygga flytande stadsdelar ute på fjärden, med små kanaler mellan kvarteren där man kan ta båten till affären. Det skulle skapa en helt ny känsla och en ny stadsbild. ☺

BOENDEEXPERIMENT

Den viktigaste frågan i Stockholm är bostadsbrist och segregation. Vad byggs och för vem? Och vem har råd att bo var? säger Jan Rydén, curator och innehållsproducent för "Experiment Stockholm".

Under utställningen pågår därför flera projekt med fokus på bostad. Ett av dem är Arkitekter utan gränsers idétävling Hemlös, som uppmuntrar till nya metoder, boendeformer och projektidéer som kan förbättra situationen för hemlösa människor. Resultatet av tävlingen presenteras i utställningen.

I Färgfabriken kommer det också att finnas ett stort "växthus" skapat av arkitekten och konstnären Luis Berrios Negrón, som undersöker former för boende och matproduktion i framtida städer. Konstverket Earthscore Specularium är ett ekologiskt och urbant experiment där fiskar simmar i en damm, höns går omkring och maten odlas i det egna hemmet. Det stora växthu-

set är ett alternativt boende som Luis Berrios Negrón och hans familj ska flytta in i – mitt i utställningen. Där kommer de att bo under hösten, utställningens besökare kan hälsa på hos dem och några gäster har bjudits in att sova över. Tillsammans med besökare kommer de att utbyta idéer om alternativa boendeformer och om att bo i Stockholm. Men även prata om klimathot, till exempel att de massproducerade växthusen bidrar till klimatförändringar.

– Det viktigaste vi gör är att vänner och gäster kommer och bor med oss i installationen. Att ha oss där själva betyder ingen-

ting om vi inte har ett utbyte med människor som vi gillar, ogillar, är misstänksamma mot, eller beundrar. Detta måste ha ett utrymme – "specularium", säger Luis Berrios Negrón.

Experiment Stockholm är inte en färdig utställning utan just ett pågående experiment. Utställningen växer delvis fram under hösten.

Vad vill ni att Experiment Stockholm ska leda till?

– Debatt och diskussion, men vi har också satt upp ett mål om att det ska starta tre till fem riktiga experiment av nåt slag efter den här utställningen, säger Jan Rydén. Det finns 26 kommuner i Stockholm, jag tycker att alla de kommunerna borde våga experimentera lite mer och prova nya lösningar. 📍

studieframjandet.se

Välkommen till spännande möten hos oss på Studieförbundet.

Studiecirklar, kurser, kultur & mycket mer ...

Studie
förbundet

ALLA ÄR VINNARE

I början av juli vann en stockholmare 159 838 152 kronor på Lotto. Det är den fjärde största spelvinsten genom tiderna i Sverige. Men vem är det som ringer med det glada beskedet och vad får vinnaren för råd och stöd när livet förändras från en minut till en annan?

TEXT GERD ERIKSSON

SVENSKA SPEL

samtal från ett sjukhus eller handla om nåt annat elände, säger Pierre Jonsson, vinstambassadör på Svenska Spel.

Han kontrollerar att personnumret stämmer och ber dem sedan att hämta sitt spelkvitto. Hälften av dem som spelat är så kallade aktiva spelare och har koll på att de vunnit och vet varför han ringer.

Andra hälften har inte en aning.

Pierre Jonsson säger att det är bra att ställa många frågor och att hålla samtalet lite dämpat.

– När vinnaren har spelkvittot i handen brukar jag fråga om de är redo, om de kan sätta sig ner, om de har nån som kan hålla dem i handen. Sen brukar jag be att få gratulera till vinsten och säga beloppet.

I fallet med stockholmaren som vann det som kallas "Drömvinsten" fick han först reda på att han hade sju rätt på Lotto och hade vunnit 680000 och blev glad för det. Sedan fick han veta att han hade två jokrar rätt och att det var värt 80 kronor.

Men i kombination blev det den ofattbara summan på nästan 160 miljoner kronor.

– Att vinna en eller tio miljoner är belopp som ändå går att fatta, men 160 miljoner går inte att ta in. Reaktionerna är olika när de får beskedet, en del skakar, andra gråter, skrattar, svettas eller måste dricka vatten.

Har det hänt att nån har svimmat?

– Nej, och ingen har fått hjärtinfarkt heller. Däremot bad en man om att få lägga sig på golvet ett tag när jag pratade med honom i telefonen.

Vissa vill gå igenom spelkvittot igen med Pierre Jonsson, andra vill bara vara i fred. De flesta tycker att det är skönt när han undrar om de ska höras nästa dag för att ordna med det praktiska, då får de lite andrum.

Alla som vinner över 5 miljoner får nämligen komma till huvudkontoret i Visby över en dag. Svenska Spel bjuder vinnaren plus en person till på resa och lunch och så får de träffa en grupp som jobbar med just högvinnare.

– De flesta som vinner de lägre beloppen tänker att de kanske ska köpa en bil eller en båt, renovera hemma eller göra en resa. Men för den som vinner de största summorna blir det nåt som ändrar resten av deras liv, även för den kommande generationen. De ska ta ställning till massvis av olika beslut och det gäller att vi på Svenska Spel har respekt för situationen och försöker att hjälpa dem så mycket det går.

GRUPPEN I VISBY som tar hand om högvinnarna ger ekonomisk rådgivning, ordnar med bankkontakter, pratar säkerhet och ger juridisk hjälp. Och efter att vinnaren signerat checken med vinstbeloppet betalas pengarna ut. Det är strikt sekretess i banken där pengarna hamnar och i spelbutiken där vinnaren spelat och det är bara ett fåtal på Svenska Spel som vet vem som vunnit.

Ingår det nån psykologisk hjälp också när tillvaron förändras så drastiskt?

– Nej, det har inte behövts ännu. Men skulle det behövas så löser vi det också. Vi har ansvar för våra vinnare.

Av dem som vinner stora belopp väljer 98 procent att vara anonyma. Vissa berättar inte ens för sina närmaste. Då blir kontakten med Pierre Jonsson extra viktig.

– De kan fråga mig hur andra gjort och om jag tycker att de ska sluta jobba. Jag brukar säga att de kanske kan välja att jobba deltid och att de ska låta tiden bero och inte ta alla beslut direkt.

En del ringer också upp och berättar vad de gjort med pengarna. Och Pierre Jonsson har mer eller mindre kontakt med alla högvinnare. Som mest har han haft 25 samtal med en och samma vinnare. För vissa kan det ta ett år att förstå att de vunnit alla pengar.

Vad är vanligast att högvinnarna gör med pengarna?

– Gör sig av med skulder, köper ny bil, renoverar huset, flyttar, reser, ger pengar till nära och kära och skänker en hel del till välgörenhet, till exempel Cancerfonden eller Stadsmissionen. Vissa vill portionera ut vinsten och ta ut varje månad i stället för i en klumpsumma. De allra flesta vill verkligen dela med sig av sin vinst.

Han tycker att merparten av vinnarna är jordnära. Någon tittade på en bättre begagnad bil i stället för att köpa en ny. Någon annan skulle slå till på en resa till Danmark och en tredje åka till Island – fastän de skulle kunna resa jorden runt flera varv.

Blir den som vinner 10 miljoner gladare än den som vinner 1 miljon?

– Det handlar om i vilken situation i livet du är. När jag ringer till en ensamstående mamma med tre barn och berättar att hon vunnit två miljoner så känns det förstås extra bra att höra hur glad hon är över att ha råd att köpa bil och kunna köra barnen till deras aktiviteter och kunna åka och storhandla.

Alla som vinner en miljon eller mer får ett samtal från Svenska Spels vinstambassadör.

Det enda han vet innan han ringer är ålder, kön och bostadsort. Och det viktigaste för honom när han lyfter luren är att ta reda på om det är rätt person han talar med.

– Jag säger inte hej hopp och hurra till den som svarar, utan presenterar mig och försäkrar mig om att det är den som spelat som är i telefonen. Och jag ringer alltid från ett mobilnummer eftersom vårt 010-nummer kanske kan få folk att tro att det är ett

SVENSKA SPEL

PIERRE JONSSON SÄGER att det är skillnad på var man bor i Sverige och pengarnas värde för den som vinner.

I Stockholm får man inte ens en lägenhet för en miljon medan man kan få en herrgård för samma belopp i en mindre stad. Det är också skillnad på om den som vinner är 25 eller 90 år. De yngre satsar pengarna

på boende, utbildning, resor, körkort och sportbilar. De äldre är mer inne på att hjälpa nära och kära ekonomiskt, välgörenhet, egen hälsovård och saker som förgyller tillvaron och vardagen.

De som spelar är från alla samhällsklasser och har olika bakgrund.

Pierre Jonsson vet inte innan vem det är han möter i andra änden av linjen. Han ringer över 300 samtal varje år för att gratulera vinnare. Två gånger om året är det frågan om "Drömvinsten" på Lotto – de riktigt stora vinsterna.

Och han har blivit kallad både Kungen, Frälsaren, Gud och Ängel.

– Det är jag som ringer, men vi är en grupp på Svenska Spel som jobbar med drömvinnarna och dem som vunnit över 10 miljoner. Jag har bra kollegor som förser mig med all info innan jag ringer.

IBLAND TAR DET flera månader att hitta en vinnare. Vissa jobbar utomlands, andra är på semester. Men en vinst blir aldrig för gammal eftersom det nu för tiden krävs ett

registrerat personligt spelkort för den som vill spela. Tidigare gällde ett år.

För Triss finns det däremot en tidsgräns,

FÖR DEN SOM VINNAR DE STÖRSTA SUMMORNA BLIR DET NÅT SOM ÄNDRAR RESTEN AV DERAS LIV, ÄVEN FÖR DEN KOMMANDE GENERATIONEN. **Pierre Jonsson**

den står på baksidan av lotten.

Ibland är vinnaren ensam hemma när Pierre Jonsson ringer, ibland är det en hel familj som nås av beskedet.

Som förra sommaren när en man i Farsta vann 180 miljoner. Då var det jubel och klang i bakgrunden och han som svarade blev så glad att han tappade telefonen.

Skulle det inte vara roligare om fler vann en mindre summa än att en får allt?

– Det finns en lockelse i att spela om Drömvinsten, att vinna ett belopp som är näst intill omöjligt. **S**

Små & stora vinster

Förra året satsade invånarna i Stockholms län totalt 2 881 187 218 kronor på Oddset, Tipsen, Lotto, Keno, Joker, Eurojackpot, Trissfamiljen och Tia.

I snitt har varje invånare spelat för 1 311 kronor.

Vinster på upp till 20 000 kronor hämtas ut hos spelombud.

Vinster mellan 20 001 och 999 999 kronor kräver ett besök på banken med vinstlotten/spelkvittot för att få pengarna insatta på sitt konto. Svenska Spel gör en säkerhetskontroll först.

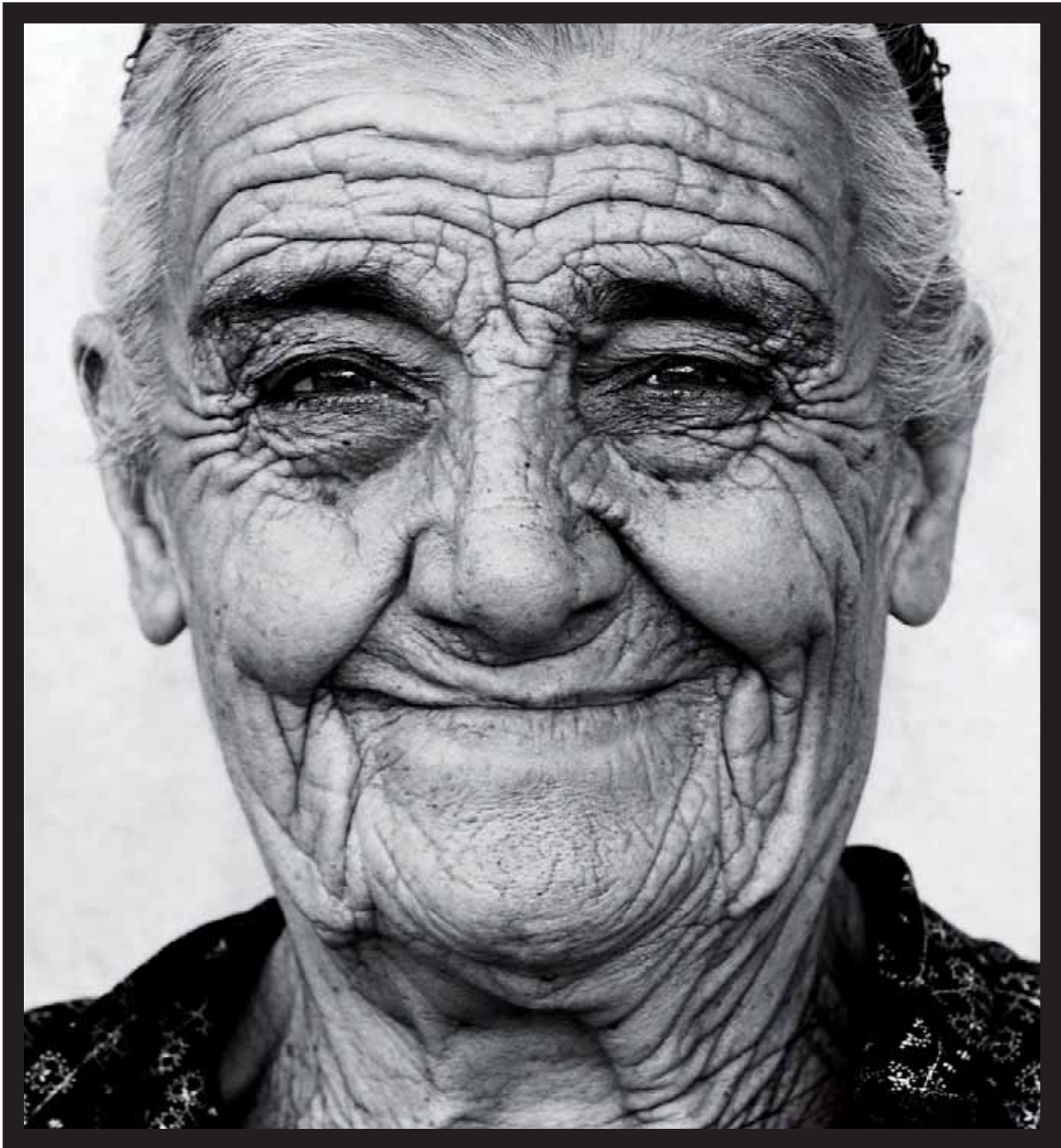
För vinster mellan 1 000 000 och 4 999 999 kronor är det samma förfaringsätt som ovan, men vinstambassadören hör också av sig.

Vinster över 5 miljoner betalas ut under en vinnarceremoni i Visby. Rådgivning ingår.

Vinsterna är skattade och klara.

Under 2014 blev 344 personer i Sverige miljonärer genom Svenska Spel.

Under 2014 betalade Svenska Spel ut vinster till ett värde av drygt 13 miljarder kronor.

Mångfald med fokus

I över 40 år har vi succesivt skapat marknadens bredaste utbud, utan att tappa fokus på kvalité och service. Upptäck både enkla och avancerade lösningar på crimson.se

Crimson
PROFESSIONELL BILDPRODUKTION

Målet med Kompisbyrån är att bidra till ett samhälle med ökad integration och gemenskap där fler känner sig delaktiga. Men det handlar egentligen bara om att skapa ett möte mellan två personer över en fika. **TEXT DAVID BOGERIUS**

SKAPADE MÖTESTIDER

En "kompisfika" är när två personer möts för att en av dem vill förbättra sin svenska. Sedan Cecilia Holmgren och Emma Hansson startade Kompisbyrån våren 2014 har de länkat samman nästan 1000 etablerade och nya svenskar genom "kompisfikor".

– Vi började i väldigt liten skala med personer från vår bekantskapskrets som vi visste ville hjälpa till men inte hade tid att binda upp sig över en lång tidsperiod på grund av sitt jobb. Vi var aktiva på Facebook från början och på det sättet spred det sig till vänners vänner och deras bekanta. När jag tänker tillbaka på det är jag väldigt glad över att människor tycker att det här är en bra grej och vill bidra, säger Emma Hansson.

Ett och ett halvt år efter starten är intresset fortfarande väldigt stort.

– Det är många som vill "kompisfika" och det känns riktigt roligt att så många människor vill öka integrationen i samhället. Vi ser "kompisfikorna" som ett kulturellt utbyte där man får chansen att träffa en person med en helt annan bakgrund och andra

erfarenheter. Genom Kompisbyrån får nya svenskar möjlighet att möta flera olika etablerade svenskar med olika sätt att lära ut svenska på och med olika nätverk. Själva språkinläringen blir inte beroende av per-

sonkemin mellan två personer såsom det kan bli i exempelvis mentorskapsprogram, säger Emma Hansson.

Hon menar att Kompisbyrån blir ett komplement till den ordinarie språkundervisningen.

– Att få möjligheten att öva sina svenskkunskaper i verkliga livet under mer avslappnade former och få vägledning i det svenska samhället och dess koder av etablerade svenskar kan göra att det sen blir enklare att få sitt första jobb, sin första lägenhet och sina första vänner i Sverige och att vara en aktiv del av samhället. Genom våra aktiviteter bidrar vi till att minska diskrimineringen och "kompis-

fikorna" leder till en ökad förståelse mellan olika kulturer.

SEDAN STARTEN AV Kompisbyrån har en av prioriteringarna varit att det måste vara enkelt att vara med och hjälpa till. På så sätt ►

Emma Hansson.

Cecilia Holmgren.

kan man nå personer som kanske inte vanligtvis engagerar sig ideellt.

– Primärt handlar det om en timmes fika och på så vis blir tröskeln att genomföra sin första kompisfika låg. Sen väljer många att träffas igen på egen hand.

Är det lika många som vill hjälpa till att lära ut som det är som vill lära sig?

– Sen starten har det skiftat och vi försöker hålla en någorlunda balans. Just nu är det färre som vill hjälpa till att öva svenska så om man är intresserad får man gärna gå in på vår hemsida kompisbyran.se och anmäla sig eller tipsa en kompis som man tror skulle vilja vara med.

På Kompisbyråns Facebooksida skriver signaturen Felicia: "Nu har jag varit på min

OAVSETT VAR MAN BOR SKA MAN FÅ CHANSEN ATT ÖVA SVENSKA UNDER MER AVSLAPPNADE FORMER. Emma Hansson

första kompisfika med Dimitar. Jättetrevlig och jättetrevligt. Vi kommer att ses igen, och jag måste säga att matchningen var väldigt bra."

Matchningarna görs manuellt för att skapa bästa möjliga förutsättningar för ett lyckat möte. Alla som vill kompisfika får fylla i ett formulär där man kort berättar om sig själv och sina intressen. Utifrån det matchas man ihop med personer med liknande profiler.

– De allra flesta har inga speciella önskemål, men det kan exempelvis vara att nån vill fika med en person med liknande yrke och utbildning eller att man är nära i ålder. Vi förmedlar sen kontakten mellan personerna som i sin tur får höra av sig till varandra och bestämma tid och plats för att träffas och öva svenska.

I **MARS** i år fick Kompisbyrån Abrahams Barns pris på 10000 kronor som delas ut årligen av Sigtunastiftelsen.

– Abrahams Barns narrativa pedagogik riktar sig till det mångkulturella samhället. En av verksamhetens hörnstenar är

språkutveckling. Det är av avgörande betydelse att kunna kommunicera för att göra sig förstådd och för att förstå andra. Språket är därför en viktig del för att komma in i och ta aktiv del av samhället. Bristande svensk-kunskaper kan leda till utanförskap. Här fyller Kompisbyrån ett behov och blir ett komplement till den etablerade språkundervisningen. Men Kompisbyrån skapar även förutsättningar för mötesplatser i vardagen där ett kulturellt utbyte kan ske mellan personer som annars inte skulle ha träffats, berättar Elisabet Mattizon Armgard, programsekreterare för Abrahams Barn.

Emma Hansson säger att priset har betytt otroligt mycket för Kompisbyrån.

– Vi är otroligt glada och tacksamma för att vi blev uppmärksammade på det viset. Att det är fler som gillar det vi gör betydde också mycket för mig och Cecilia personligen.

Större delen av fritiden läggs ner på Kompisbyrån.

Både Emma Hansson och Cecilia Holmgren jobbar på dagarna så framför allt är det kvällar och helger som går. Även om det finns ytterligare fyra personer som hjälper

testperiod länkade vi även samman personer i Malmö och Göteborg efter mångas förfrågningar, men efter ett tag insåg vi att vi inte måktade med det rent tidsmässigt så nu fokuserar vi på Stockholm till dess att vi har fått hjälp med finansieringen.

– Om vi får drömma ytterligare skulle vi vilja länka samman människor i hela landet. Att oavsett var man bor ska man få chansen att öva svenska under mer avslappnade former och träffa en person som man annars inte skulle ha mött. Många vi pratar med som har "kompisfikat" säger att det är en otroligt fin upplevelse eftersom det annars är så lätt att man håller sig till sitt egna nätverk och sin befintliga bekantskapskrets. ☺

Kommentarer från "kompisfikare" på Kompisbyråns sida

SANDRA: "Jag och Sara var och fikade för några veckor sedan på Kulturhuset. Vi pratade om våra intressen, om våra resor vi gjort, och som vi vill göra i framtiden. Sedan pratade vi också om det persiska nyåret som snart skulle firas. Sara har bott här i fem månader och vill gärna fortsätta sitt arbete som ekonom."

STEFAN: "Jag och Said har träffats två gånger nu, senaste gången var i eftermiddags. Vi har tidigare tagit en fika, strosat runt i Gamla Stan och idag var vi på en restaurang som serverade vattenpipa. Jag märkte ganska fort att Said har ett starkt intresse för fotboll så det har varit

mycket fotbollsprat, men även allmänt om familj, utbildning och religion. Said får ibland säga till mig att prata lite långsammare så han hänger med, jag glömmer ibland bort mig själv att sakta ner lite men det blir bättre! Vi kommer säkert ses en gång i veckan framåt!"

JOHAN: "Salam kom till Sverige för två år sedan, 15 dagar innan han skulle vara tvungen att rycka in i den syrianska armén. Salam är från Al Hasakah i nordöstra Syrien, nära både turkiska och irakiska gränsen, men bor idag i Märsta med sina föräldrar och två bröder. Idag var Salam extra glad, för det var både hans

28:e födelsedag, och han hade äntligen fått chansen att öva på sin svenska med en som har svenska som modersmål – på hans jobb pratar dom bara arabiska, och på SFI har inte ens läraren svenska som sitt första språk, utan ryska. Salam har två års ekonomutbildning från universitetet i Aleppo men utan att behärska svenska språket kommer dessa år varken Sverige eller Salam till godo. Genom Kompisbyrån fick vi chansen att träffas en timme och fika, och Salam fick öva sin svenska. Jag vill att alla i Sverige ska behärska språket, och dessa få timmar är min lilla insats till att nå detta mål."

Sms:a
WEEFFECT50
till **72900**
så stödjer du
oss med 50 kr

90 SVENSK
KONTO INSAMLINGS
KONTROLL

Tillsammans mot fattigdom.

We Effect förändrar människors liv. Vi förser människor med kunskap, hjälper dem att bättre nyttja sin mark och underlättar för dem att jobba tillsammans. På så sätt kan de bli självförsörjande och ta klivet ur fattigdom för gott. Precis som Kanthaiya Sivapalan från Sri Lanka kan göra nu när hans kooperativ fiskar upp mat för dagen och säljer vidare överskottet till storkunder. Han och kooperativets 147 andra medlemmar är alla levande exempel på varför vi långsiktigt arbetar med att skapa samarbeten mellan människor över hela världen.

Vill du veta mer om det vi kallar vi-effekten, besök weeffect.se

**WE
EFFECT**
TILLSAMMANS MOT FATTIGDOM

I SAMARBETE MED

Folksam

OK

Riksbyggen

Swedbank

STOLT HÖST I SVART FLOR

Den sorg som emellanåt tar skugga på döden har varit mig skonsam.

Till nu.

Med budet om reporter Jan Lindströms död precis när vi körde från sol till skugga under det sakta sönderfallande taket ovanför leden under Slussen var det första gången i mitt liv som jag fick ett dödsbud rörande en person jag haft en egen relation till. Jag har och har haft det som jag tror att många andra i min ålder har – föräldrar som är i livet, mor- och farföräldrar som sedan några decennier svävar i en minneslund någonstans, barn som är friska och just börjat peta i vuxenlivet.

Inga riktigt nära vänner har dött. Inga arbetskamrater. Inga nära släktingar som jag hade en fristående, etablerad, egen och djup relation till.

Men nu är det ändrat. Nu när consiglieri Lindström knackat sin sista byline.

Nu känner även jag till den där matta kulören, hör den dovt sakrala tonen, förnimmer det dröjande i den definitiva smaken. Och även om jag inte visste vad jag hade att vänta kan jag inte påstå att det föreligger någon egentlig förvåning.

Men döden har, utan att jag kanske tänkt på det, med tiden då och då lämnat något vykort på hyllan jag som hastigast ögnat.

DET VAR DET där med spelkorten jag inte kunde glömma.

De hade suttit och lekt i den lilla lekparken mellan radhuslängorna med en kortlek. Två smågrabbar, förskoleåldern. Sextioalet hade precis blivit, eller var på väg att bli, sjuttioal. En mamma öppnade en ytterdörr, mat stod på bordet, kortleken de lekt med rafsades ihop och en av pojkarna skulle bara springa över gatan och in till sig för att äta.

Leken skulle bara ta en kort paus.

Personen som berättade detta för mig – vi var klasskamrater en period, umgicks också en del i tonåren – återkom till den här historien flera gånger, minns jag. Och det var alltid den där bilden av de virvlande spelkorten som stannade kvar. När jag hörde om det första gången hade det säkert gått tio år sedan händelsen.

Men spelkorten virvlade alltså i luften över bilarna på den där tysta och rätlinjiga radhusgatan.

För han hade blivit sittande kvar i lekparken när kompiserna sprang hem och var tillräckligt liten för att inte kunna nå med blicken över de parkerade bilarna.

Han mindes därför bara liksom klippbilder av det nu i efterhand, syn- och ljudminnen – som ljudet av en hastigt inbromsande bil, den stumma dunsen av en mjuk och helt oförberedd barnkropp som kolliderar med ett fordon.

Och sedan synen av spelkorten som yr upp i luften som ett mindre fyrverkeri och sakta börjar dala ner. Han minns att han tänker: Varför kastar han dem så där, vi ska ju leka med den efter att han ätit...

Sedan en bildörr som öppnas, en ytterdörr slås upp – och verkligheten som trycker sig in i skeendet och spelkorten som aldrig riktigt landar.

Jag minns att jag sedan jag hörde berättelsen första gången

**DET RYKTADES ATT BENNY
DANSK SETT EN HAND MED
ARMBANDSUR EN GÅNG SOM
FALLIT UT LITE VID SIDAN
AV BÅREN.**

aldrig kunnat glömma det där med spelkorten, den bilden. Eller tanken på hur det påverkar en att döden blir en del av verkligheten innan man ens gjort livet begripligt för sig själv.

TVÅ UNGDOMAR PÅ ett avstannande godståg mitt i vintern, förlästa på Woody Guthrie och dagdrivarromantik, som råkade välja ett som gick åt fel håll och inte stannade på fyrtio mil. En av dem påträffades svårt nedkyld under en presenning av några jobbare som skulle lossa lasten. Och kunde berätta att de varit två men att den andra personen fallit ner mellan vagnarna i ett försök att öppna en täckt godsvagn.

Han bodde några gårdar bort.

Jag minns hans mamma. Svartklädd. Närmast vacklande av sorgen kom hon med det slocknade ansiktet vänt mot marken på väg till affären. Hennes blick alltid riven av saknad. Jag kände alltid en sorts skuld när jag såg henne – att alla våra andras unga liv fortsatte medan hennes son för evigt var stöpt i den ungdomstid där han förolyckades.

De äldre barnen på gården visste hur likbilen såg ut. Det tog ungefär 19 sekunder så stod alla vi snorungar i närområdet och glodde och väntade på att de skulle komma tillbaka nerför trapporna med den täckta bären och att de kanske lagt lakanet lite slarvigt så att de fick se en skymt av liket. Det ryktades att Benny Dansk sett en hand med armbandsur en gång som fallit ut lite vid sidan av bären.

Likbilen skickade in sin täckta bår på lättmetallskenorna och slog igen dörrarna och rullade ut och bort mot sjukhusets kylrum. Vi återgick till den meningslöshet eller djävlskap vi innan döden snabbt avbröt oss hade ägnat oss åt.

Allting forskred. För oss.

Och för någon annan stod en del av livet sedan dess för alltid stilla. I tålmodig väntan. ☹

>> EGENMÄKTIGT FÖRFARANDE

- EN BRUTAL STUDIE I BESATTHET

AV LENA ANDERSSON
REGI: KARIN PARROT JONZON
>>URPREMIÄR 11/9 LILLA SCENEN

UPPSALA >>>>
STADSTEATER

BILJ/INFO: 018-14 62 00 WWW.UPPSALASTADSTEATER.SE

Kan ni vara träningsfamilj?

En träningsfamilj är ett familjehem som ingår i ett behandlingsteam och som under en begränsad tid tar emot en ungdom i sitt hem. Ni får erforderlig utbildning, handledning, stöd dygnet runt samt ersättning motsvarande en heltidstjänst.

För mer information ring
0200-11 53 60
eller läs mer på
attvarafamiljehem.nu

Humana

Vid Mosebacke torg tillbringade Situation Sthlms försäljare Björn Lander flera timmar varje dag. Drickande på bänken, sovande i portarna. Det var här han fick nog och det var här det vände.

BERÄTTAT FÖR **MARIA HAGSTRÖM** FOTO **MAGNUS SANDBERG**

MIN PLATS

Det är en väldigt fin plats, men det var här jag nådde min botten och fick nog. Därför är den här platsen viktig för mig. Jag brukade vara här mellan år 2000 och 2004. Vi var ett kärngång på tre till fem personer, med bra sammanhållning, som satt på bänkarna i flera timmar. Den där timmen mellan klockan nio och tio var den värsta, en lång timme innan Bolaget på Folkungagatan öppnade. Sedan knatade vi tillbaka uppför den här backen och kvart över tio var vi här. På morgonen tyckte man att det var trevligt att titta på människor och såg Uffe Lundell ta sina språngmarscher förbi. Men till slut somnade man på någon bänk.

Vi bodde i portar häromkring. På den tiden var det många som stod öppna, i dag är det ju rena "Fort Knox". Jag var noga med att inte skräpa ner, då hade jag större chans att få sova där nästa natt. Ibland kunde man vakna

och det stod en kopp te och en smörgås bredvid. Andra gånger av att de hade ringt snuten. På sommaren hände det också att vi smög oss in och la oss på golvet i baren på Mosebacke.

Efter några år här bestämde jag mig för att det fick vara nog och drog i väg ut i Europa tillsammans med en kompis. Vi luffade omkring i EU-länderna, en hel del i Ungern, Slovakien och Slovenien. Det var min räddning att jag drog i väg. Jag fortsatte att dricka, men i och med att vi promenerade femton, tjugo kilometer varenda dag, fem kilometer bara i innerstan för att hitta en bra sovplats, så blev det automatiskt lite mindre. Min resepolare blev också förbannad på mig för femtioelfte gången och på något sätt tog jag det till mig då. Nu har jag varit helt drogfri i fyra och ett halvt år. I stället för att fördriva tid på en bänk säljer jag tidningen och umgås med nyktra vänner. I dag har jag också en bostad. 🏠

"Vi överklagar så långt det går"

SOFIA I STRID MOT STATEN

SOFIA RAPP JOHANSSON blev under hela sin uppväxt utsatt för grova övergrepp, även när hon var i statens vård. Hade vanvården skett innan 1980 hade hon kunnat få rätt till ersättning, ett slags upprättelse, av staten. Men hon utsattes under "fel" årtionde.

För att kräva sin rätt, och se till att detta inte händer någon igen, har hon stämt staten. I juni kom Stockholms tingsrätts dom.

– De tvivlade inte på att jag varit illa, men tingsrätten tycker inte att staten har ansvar när fosterfamiljer förgriper sig på barn, säger Sofia Rapp Johansson. Jag visste att det skulle bli en nekande dom i tingsrätten eftersom det är ett sånt stort och komplicerat fall, men det gör ändå ont.

Nu har hennes advokat Jens-Victor Palm lämnat in en överklagan till Svea hovrätt.

– Vi får nog ett beslut om prövningstillstånd i mitten av september. Vi vill pröva om det strider mot Europakonventionen, säger Jens-Victor Palm.

Du tänker överklaga så långt som det går?

– Ja. Det här kan hamna i Europadomstolen, säger han.

RÄTTSPROCESSEN HAR VARIT

krävande för Sofia Rapp Johansson. Hon har varit tvungen att svara på hur våldtäkter och andra kränkningar gått till, hur ofta och hur länge. Hur visste hon att hon blivit våldtagen? På sin hemsida, där det går att följa hennes fall, berättar hon:

"Hur smärtsamma de här minnena är och hur mycket jag kämpat i mitt liv för att förtränga dom så var det ändå viktigt för mej att berätta. Lyssna på mej, ville jag skrika till de sovande nämndemännen. Lyssna på mej och förstå att vanvården fortsätter idag. Barn våldtas, miss-handlas och psykas ut under statens goda omdöme. Men domarna sov,

NADJA HALSTRÖM

tittade på klockan och struntade fullständigt i min berättelse. Jag upplevde deras nonchalans som ett övergrepp till."

Sofia Rapp Johansson var sju år när hon placerades på ett jourhem. Sedan blev hon omplacerad i många fosterhem. Hon har utsatts för våldtäkter och annan vanvård och hon vittnar om en socialtjänst som inte ingrep. Hon vill få svar på frågan: När hon blev omhändertagen och skulle skyddas av samhället, då hennes föräldrar inte klarade det, vem har då ansvaret?

Vad gäller barn som vanvårdats innan år 1980 är det statens ansvar – de personerna har fått en offentlig ursäkt och har haft möjlighet att söka ersättning från staten. Men Sofia Rapp Johansson föddes år 1980.

– Det är en konstig gräns man dragit vid 1980. Och tittar man på hur det är rent lagstiftningstekniskt så ska lag vara lika för alla, säger

Jens-Victor Palm.

Sofia Rapp Johansson hoppas på att så småningom få upprättelse och att det leder till att andra också kan få det i en domstol. Men för närvarande är det hon som "förpliktas att ersätta staten för dess rättegångskostnader med sjuttiofemtusen kronor". För att ha råd med de rättsliga processerna mot staten har hon och hennes syster startat en insamling.

– Vi kommer att fortsätta ända till Europadomstolen om vi måste. Det är viktigt, det skulle bli ett ramaskri i Sverige om vi äntligen får upprättelse, säger Sofia Rapp Johansson, vars fall kan bli prejudicerande.

Vad skulle det innebära om ni får rätt?

– Det beror på vad anledningen är, säger Jens-Victor Palm. Om anledningen är att det är diskriminerande att inte omfattas av ersättningslagen, då kan ju alla som inte omfattas faktiskt få sina fall prövade. Om man kommer fram till att staten hade ett ansvar att se till att det här inte hände, då är det egentligen samma sak där – de som kan visa att de har varit utsatta får chans till ett skadestånd. Det kommer att bli väldigt stort för den här intressegruppen.

MARIA HAGSTRÖM

Största ökningen någonsin av drogrelaterade dödsfall

Narkotikarelaterad dödlighet har ökat sedan 1987, men de senaste åren har den skjutit i höjden. Antalet drogrelaterade dödsfall i Socialstyrelsens dödsorsaksregister var 589 personer 2013, i fjol steg antalet till 765 – en ökning med 30 procent. Den största ökningen någonsin.

– Det är en kraftig ökning. Den kan bero på ett ökat missbruk, men dödsorsaksstatistiken kan också påverkas av exempelvis förändrade analysmetoder inom rättsmedicinen, säger Jesper Hörnblad, utredare vid Socialstyrelsen.

Flest fall i landet registrerades i Stockholms län, 187 människor. Män är värst drabbade – 85 procent av dem som dog var män.

För att ett dödsfall ska räknas som drogrelaterat måste drogberoende eller narkotikaförgiftning nämnas som underliggande eller bidragande dödsorsak på dödsorsaksintyget.

För att få mer kunskap om orsaker ska Socialstyrelsen på uppdrag av regeringen utveckla statistiken. Arbetet ska rapporteras den sista februari 2016.

Om dödsfallen fortsätter i samma takt kan över 300 människor till ha dött innan dess. I en debattartikel i Svenska Dagbladet skrev narkotikaforskarna Bengt Svensson, Björn Johnson och Torkel Richert tidigt i somras om att det behövs snabba åtgärder, till exempel motgiftet Naloxon till opioidberoende personer, vilket kan rädda liv vid en överdos.

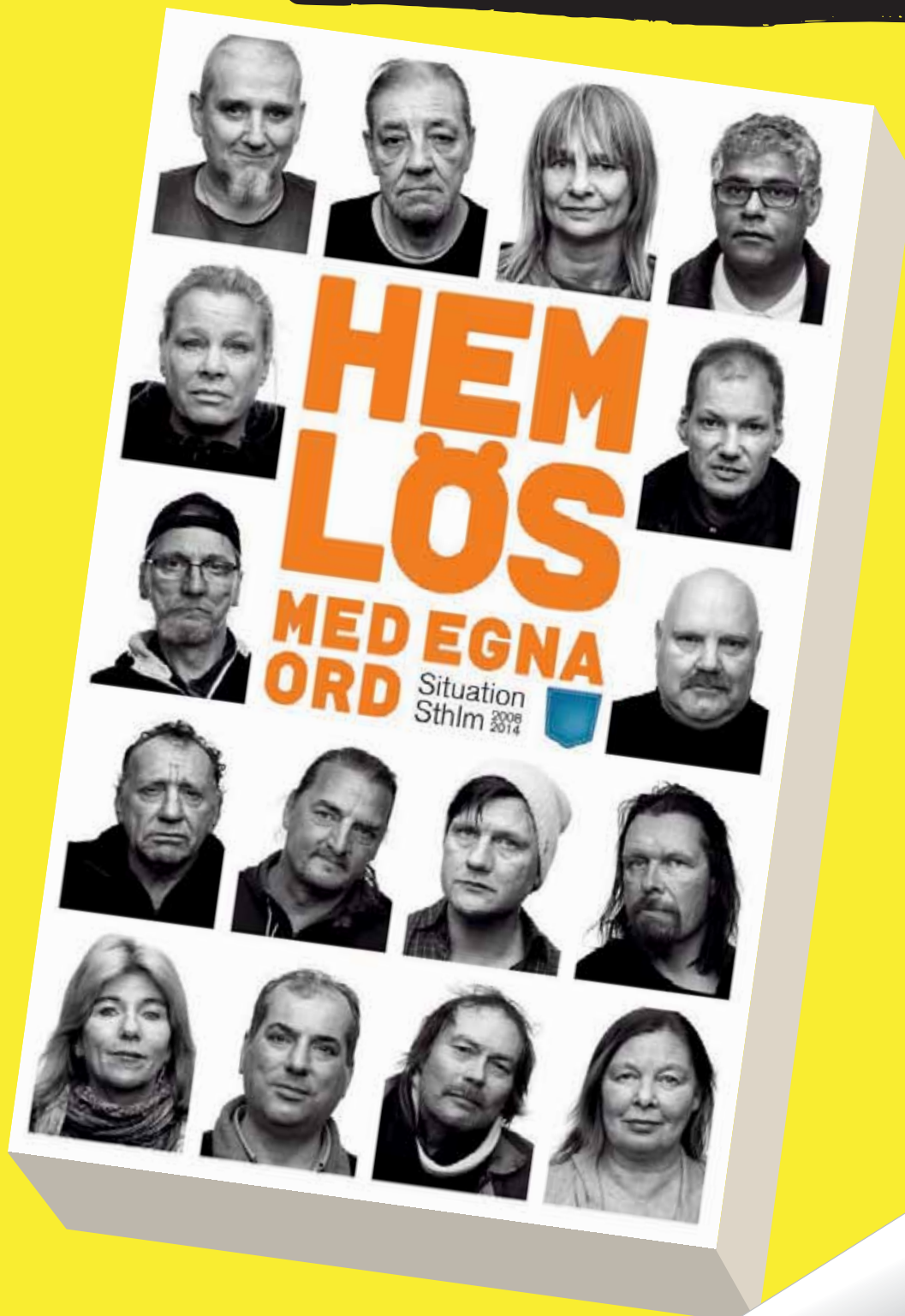
MARIA HAGSTRÖM

50

procent, så mycket minskade självmordsförsök och allvarliga självmordstankar bland unga med metoden YAM, enligt en europeisk studie ledd av Karolinska Institutet. Därför satsar nu Stockholms läns landsting 15 miljoner på att använda YAM i högstadieskolor – elever ska genom rollspel lära sig upptäcka psykisk ohälsa hos sig själva och sina vänner. De får bland annat diskutera svåra frågor som död och skilsmässa samt träning i att förstå och hantera svåra känslor.

Ersättning för vanvård PERSONER SOM mellan 1920 och 1980 utsattes för allvarliga övergrepp eller försummelse i samband med att de som barn varit omhändertagna i samhällsvård, kunde fram till 31 december 2014 söka ersättning på 250 000 kronor hos statliga Ersättningsnämnden. TOTALT HAR 5 285 PERSONER ansökt om ersättning. Fram till 17 augusti 2015 hade Ersättningsnämnden fattat 4 087 beslut. I 1934 fall beviljades ersättning, 2 153 fick avslag.

Nu i pocket!

AKADEMIBOKHANDELN
Att läsa är att resa.

BOKEN FINNS HOS OSS!

MED EGNA ORD

KORT SAGT & POESI

Sensommarjazz

● De spelar jazz på Mosebacke terrass
Publiken skålar, skrålar och ölar
En saxofon brölar långtansfullt
Sorgligt ton distalt
Ut över Strömmen, Kastellholmen
och Gröna Lund

Och drömmen – en råsop i magen
När även oss nere på det skräpiga torget

Där vi sitter, vi hålgöda och glör
Tomt

På två systrar som badar i en
skitig pool

En burkplockare slår sig ned
Väntar på sin tur
När festen är över
Smulor är allt han behöver
Melankoli; de spelar faktiskt vår
melodi

För oss
Vi utom kulörta lyktor
Vi utom etablissemang **LURKEN**

Guld

● Vi var där och tittade på
svenska speedwaylaget som vann
VM-guldet för Sverige.

Vi grattade dem jättemycket
och de var glada att vi var där och
hejade på dem.

Vi bodde på samma hotell och
firade med dem på hotellet.

De gillar att vi var där, gynnar
dem att de tog guldet.

VARGEN

Dalarna nästa

● "Är vi framme nu?" ropade Lars i mobilen. Det var Hanna som ringde och tydligen Björn som satt vid ratten. "I Söderbärke?!" Jodå, de skulle precis svänga in på den lilla grusvägen som ledde till husen mellan vetefälten och fram till sjön Barken. 20 mil var avverkade.

"Hejsan och välkomna!" sa Johannes när de hade parkerat. Björn svängde upp dörren på deras BMW.

Det var inte en Volvo 544, grå och med ett klistermärke för bensinbolaget Aral på bakrutan som hade parkerat där. Nej, annars så var det sig likt, härbret och huvudbyggnaden och vedboden och staketet såg exakt likadana ut.

TILLBAKA TILL ÅRET 1959.

Lars hade blivit god vän med Johannes, som klasskamrat och alltmer som rumskamrat hemma hos Erikssons på Furusundsgatan. Lars bodde på Hantverkargatan 86 och då passade det så bra att Johannes kom med hem på lunch hos Lars när de gick i Fagerlind Moselius första skola efter Kindergarten – Lars privatskola som låg på Norr Mälarstrand 24. Det var bara att åka med Linje 2, spårvagnen till Parmmätargatan.

Jo, det var på skolan de träffade varandra. Ler och långhalm blev de ganska snart.

Johannes var pojken med idéer och den påhittiga och det uppskattade Lars som gick i hans fotspår.

Lars ringde på dörrklockan hos

Johannes. De hade pratat i telefonen och kommit överens om att Lars skulle ta bussen till Gärdet och Furusundsgatan och det var Johannes som tog med Lars till Dalarna och Söderbärke en vecka.

"Givakt!" skrek Johannes när han öppnade dörren. Han hade en amerikansk hjälm på huvudet. Med Johannes behövde man inte vara ledsen.

"Haben Sie die Passe mit!" fortsatte Johannes.

"Jawohl!" svarade Lars med inlevelse. "Jawohl, herr Obersturmbannführer!"

Lars fick en känsla av verklighet i deras värld av världskriget, allt som rörde kriget var av intresse.

Lars klev in i tamburen. Det var sommarlov och Lars hade på sig ett par sandfärgade shorts, en vit tröja och sandaler.

Volvo PV:n stod parkerad en bit bort vid trottoaren. Imorgon bär det av till Söderbärke – och katten skulle med.

"Det finns smörgåsar och mjölk i kylen. Ha det så bra sålänge!" Det var mamma Synnöve som kom ut ur köket som ett jehu. "Vi ses imorgonbitti." Hon arbetade natt som sjuksköterska på Karolinska Sjukhuset. Pappa Abel arbetade hemifrån som revisor.

ÄNTLIGEN BLEV DET morgon. Det var sovmorgon – ingen skola. Det kändes i hela kroppen.

"Upp och hoppa! Inte ska ni väl sova bort lovet", sa Synnöve när hon kom hem. Lars och Johannes krånglade på sig kläderna. De hade legat

Vi möjliggör Situation Sthlms nya café
och bibliotek – en plats för trygghet och
gemenskap.

SBAB!

BRITTMAREN SOHLSTRÖM/CREATIVE COMMONS

och pratat hela natten: om bilresan, om Söderbärke, om bondgården. Det var en strålände morgon och pappa Abel hade redan packat sakerna de skulle ha med sig på resan, inte minst matsäcken – två hungriga barn. Och katten förstås. Synnöve skulle sova i bilen, det var Abel som var kapten på skutan på vägen upp. Lars och Johannes fick sitta i baksätet med katten Pontus och mamma Synnöve i högra framstolen jämte Abel.

Bilen startade på första försöket. "Hej då Stockholm!" ropade Johannes när han äntrade baksätet genom framdörren, "Dalarna nästa!"

"Kör nu pappis", sa Johannes. Han kallade Abel för pappis när han ville få honom på extra god fot.

"Jadå, jag ska så fort jag har sett att kusten är klar för vår lilla minutläggare", svarade Abel. Jodå,

hjelmen hade Johannes på sig. De tre vita strecken alldeles ovanför brättet förtäljde att han var sergeant, Lars fick hålla tillgodo med en gasmask modell tyska armén. De hade upptäckt en affär på Gamla Brogatan där de sålde uniformer och medaljer från andra världskriget.

DE VAR FRAMME i Söderbärke.

Pontus var först ut och katten var helt oskyldig, Synnöve och Abel och Johannes och Lars var oskyldiga: att Lars hade blivit sjuk under resan, med hög feber, det kliade i hans ögon och han hade svårt att andas. Så Lars låg nedbäddad hela veckan. Johannes hade ingen att leka med. Man visste då inte att det berodde på allergi mot katter. Vilken början på sommarlovet!

LILLEMOR

VI ÄR ROMER

- möt människorna bakom myten

En utställning om romers vardag och historia.

Guidade visningar
lördagar 13.00

FOTO: MALIN HESTIN/ANDER

FORUM
FÖR
LEVANDE
HISTORIA

www.levandehistoria.se
Stora Nygatan 10–12, Gamla stan
Må–fr 12–17, lör 12–16

FRI ENTRÉ

Folktandvården finns till för alla människor i alla åldrar

Hos oss får du inte bara den bästa allmän- och specialisttandvården, eller den bästa medicinska tandvården när du har behov. Du får också förebyggande tandvård. I mer än 75 år har vi hjälpt svenska folket att få en bättre munhälsa.

Välkommen att läsa mer och boka tid!
www.folktandvardenstockholm.se

Folktandvården

MEGNA ORD

POESI

Hösten den goda

● I höst ska många goda ting ske
löven skall falla
ljusen skall tändas
semestern min skall bli av

I höst börjar barnen i skolan
i höst kommer en tredje
skuldrådgivare till Enheten för
hemlösa
I höst ska vi börja bli skuldfria
tror jag
ett helt liv har jag arbetat
en hel barndom gick jag i skolan
men skulderna blev vid studier
och CSN avskriver ingenting

Ett helt liv har många studerat
men fått tänder eller fötter
som havererat
Mobbing och utanförskap
börjar i skolan
eller på dagis
mitt i all stress
så blir somliga svaga
och andra hårda
och kalla
höstkalla
eller
vinterkalla
sommaren var kylig
lite regnig
och mysig

Men nu kommer en ny
tid
och
tack och lov
finns vi kvar i den
och när du läser denna
dikt
skall kräftorna kokas och festligt
ätas
och pennskrinen köpas
och den nya kalendern ges ut
läsåret 2015–2016

YVONNE LINDVALL

Looking for me

● Here I am wandering in the
dark,
it's hard to see.
Here I am looking for me.
I wonder if you are here too,
looking for you.

MARKKU

Katastrof!

● Svenska folket står enade och är överens om att hjälpa varandra i svåra situationer, genom att betala skatt för att ingen svensk medborgare ska behöva sova på gatan och ingen sjuk landsman ska lida i ensamhet.

I dag betalar du den sjukas vård, imorgon betalar han din. Så ska det vara i ett demokratiskt och mänskligt samhälle. Oavsett vilket block som tar hem segern förändrar inte det i stort folkets inställning till sitt system och sina svaga.

Den stora frågan är: De som hanterar pengarna, gör de rätt i sina bedömningar av olika fall och ärenden?

LÅT MIG GE er ett exempel:

Socialtjänsten betalar en summa pengar för vård av drog- och alkoholmissbrukare. Fantastiskt. Men vad gör socialtjänsten när missbrukarna är vårdade och på rätt väg, till att vara friska medborgare som vill göra rätt för sig och samhället. Socialen skickar en del av dessa från nolltoleransboende (totalt drogfritt) till boenden där det missbrukas droger och alkohol.

Den vårdade missbrukaren som var ett hårstrå från att börja jobba eller plugga, i strävan efter ett stabilt och normalt liv, faller tillbaka i mörkret bland aktiva missbrukare. Återfallet blir ett faktum och socialtjänsten betalar då återfallsbehandling.

Den onda cirkeln fortsätter år in och år ut. Några klarar fler behandlingar, härbärgen, tröskelboenden, sjukhus, häkten, fängelser, sova på gatan eller i trappor.

Varför ska en medelålders kvinna sitta klockan fem på morgonen utan-

REXNY DUSIGAL/CREATIVE COMMONS

för ett nolltoleransboende och gråta som ett litet barn? Jag bevittnade händelsen själv, jag var där.

SVAR: FÖR ATT hon har varit på ett nolltoleransboende i sjutton månader och nu vill socialen skicka henne till ett boende där det missbrukas droger och alkohol. Allt detta efter att hon hade börjat en utbildning som skulle leda till jobb.

Hon känner att denna myndighet kommer att skicka henne tillbaka till helvetet, som hon hade kämpat så hårt för att lämna. Vilket hon faktiskt

lyckats med. Anledningen är att hon har en skuld på 47 000 kronor.

Socialtjänsten betalar gärna behandlingshemmen som kostar samhället enorma summor men som i många fall inte bygger på vare sig forskning eller beprövad evidens. Men, ett drog- och alkoholfritt boende till en färdigbehandlad missbrukare det går inte.

Vissa anställda på denna myndighet, socialtjänsten, gör inget annat än att sila mygg och svälja kameler, vilket jag tycker är en katastrof.

MIKAEL S

Springa efter Molly

● Molly sprang ut och man ska jaga henne och springa efter henne hela tiden, hon är bara en 7-8 månader gammal hund. Hon är schäfer och collie i rasen.

Bussar och bilar stannade som

tur var, busschauffören stannade så jag kunde ta henne och koppla fast henne.

Jag skällde på henne att det hon gjorde var fel. Jag sa Fy på dig! Så gör man inte. Jag sa till busschauffören: Tack så mycket att du öppnade dörren och pratade med henne. Jag sa till Molly att jag inte vill behöva springa mer efter henne. Jag ska

inte springa mera efter Molly, aldrig mer, för att jag hade så jävla ont i benen när jag hade sprungit efter henne.

Men nu lyder hon mig så vi är vänner igen. Hon är så go när jag kommer till henne, hon vill hoppa på mig hela tiden, så hon är jätteglad att hon ser mig hela tiden nu.

SUSANNE 294

NYHET! NU ÅKER DU MED WAXHOLMSBOLAGET VIA RESKASSAN PÅ ACCESS-KORTET.

(MED ACCESS-KORTET FÅR DU ÄVEN TILLGÅNG TILL SL:S FÖRLUSTGARANTI.)

Reskassan på Access-kortet har ersatt båt kortet som har utgått. För dig som reser till och från Stockholms skärgård kommer det att innebära ett antal fördelar. Via reskassan har du dina resor samlade på ett och samma kort, oavsett om du åker i SL:s eller Waxholmsbolagets regi. (Notera dock att ingen av SL:s ordinarie biljettyper är giltiga inom Waxholmsbolagets trafik, och vice versa.)

Via Access-kortet får du dessutom tillgång till SL:s förlustgaranti. Då måste du dock först registrera dig på Mitt SL som du hittar på sl.se. Trevlig resa!

MED EGNA ORD

POESI

Första kunden

● Jag säljer bara hemlösas tidningar till de som vet livets meningar För det kommer jag att stå De andra får fortsätta att gå Jag rör inte dina slantar dina blickar stör mina tankar Släng inte en enda krona till mig jag varken behöver den eller dig Gå och håll dig till ditt och låt mig vara med mitt sluta trampa på de som ligger ner Du vet inte om den kommer, din tur Hade jag haft vakter och limousine hade du blivit snäll och fin Håll i dig och dina affärer hårt låt mig och mina läsare till vårt Min första kund ska komma och nya köpare ska följa Jag köper och säljer hela dagen medan du hatar som fan Min första kund är här håll dina elakheter där **MIKAEL S**

Myntets baksida

● Som uteliggare och säljare av Situation Sthlm träffar man på folk som man tror vill hjälpa en till det bättre. En dag när jag stod utanför

ett apotek – var spelar ingen roll eftersom jag vistas där – kom det en tjej och köpte en tidning av mig och samtidigt undrade var jag bodde. Jag svarade: Jag bor i tält. Varpå tjejen tryckte en dörrnyckel i handen på mig och sa hon hade ett rum för 1 500 kronor i månaden. Hon verkade trevlig så jag accepterade.

Hon gav mig pengar, cigaretter och var övertrevlig. Andra dagen så kom hon hem med piller, vilket jag inte nyttjar, samt alkohol i mängder. Hon vräkte i sig piller som godis och alkohol som saft, vilket gjorde henne helt galen i huvudet. Så allt gick till

ytterligheter. En kväll satt min pojkvän och talade med en god vän i mobilen. Jag sitter i soffan och ser bara hur hon tar en lång kökskniv och trycker runt halsen på min pojkvän varpå han fick klicka bort vår vän i luren, sedan var cirkusen i gång. Det hela slutade med att det blev kaos som slutade med att vi fick fly hals över huvud.

Chocken satt i i flera dagar och jag bara tänkte på hur det kunde slutat. Och detta var en av mina kunder som köpte en tidning av mig! Vad som mer hände kan jag av personliga skäl inte nämna, men jag har insett att myntet kan ha många sidor. **MAGDALENA**

◦ NY UTSTÄLLNING ◦

UTRYCKNING!

Radiopolisen från fot till fart

Polisradion och radiobilen förändrade polisens arbete helt på 1940-talet. Nu ryckte polisen ut med fart och fläkt och fångade brottslingen mitt i gärningen. Följ svensk radiopolis från starten! Titta på radiobilar och radioutrustning och kliv in i en modern, fullt utrustad polisbil.

#polismuseet
twitter.com/polismuseet
facebook.com/polismuseet

POESI

Tack för respekten

● Tack till all personal som arbetar på affären Vans på Kungsgatan i Stockholm. Jag kom in där för ett par veckor sedan och köpte ett par skor och en långärmad tröja. Ofta när jag går in i en liten affär så går personalen efter mig, men i detta läge vart jag mött med väldig respekt. Därför vill jag tacka Philip, en kille till och en tjej.

LENA FREIJ

Du är mitt allt

● Vägen är lång Och tjock som en mur Kan du ringa nån gång? Jag väntar vid en lur! Kärlekshälsningar skickas genom månen Fast du är där och jag i Skåne! Jag älskar dig och bara dig Behöver dig här med mig Ligger på sängen och tänker Och tackar för leendet du skänker! Hoppas att du ändrar dig en dag För jag vill vara din enligt lag! Papito, varför är det så kallt? Du borde veta att du är mitt allt!

GÖTE/NANCY

Stöd ett liv bortom pappmuggen.

Var med och skapa bättre livsvillkor för några av Europas fattigaste och mest utsatta människor – på plats i Rumänien och här i Sverige!
Swisha valfritt belopp till 123 000 46 55 – eller ge ditt bidrag på redcross.se

Genom att swisha godkänner du att Röda Korset får kontakta dig. Självklart följer vi personuppgiftslagen.

FÖRETAGSPRENUMERATION

Med en företagsprenumeration hjälper du och ditt företag till att göra Stockholm till en bättre stad för oss alla att bo i. Vill ni också företagsprenumerera på Situation Sthlm och synas med er logotyp på denna sida? Kontakta oss:

Herman Sundgren (herman@situationsthlm.se), tel: 08-545 953 94

better work, better life

advokatfirman Althin

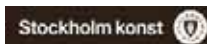

STIFTELSEN OSCAR HIRSCHS MINNE

SJU ADVOKATER

SPARTOI AB

Stockholms hem

»DET VAR HEMSKT ATT SE MIN GLADA, HÄRLIGA MAMMA BLI NÅGON HELT ANNAN.«

HELEN ALFREDSSON

»DET ÄR SVÅRT ATT ACCEPTERA ATT PAPPA FAKTISKT INTE KAN BLI BÄTTRE.«

FIGGE NORLING

»DET VAR ETT PLÅGSAMT OCH MYCKET LÅNGSAMT FARVÄL AV MIN ÄLSKADE MAMMA.«

ANDERS EKBORG

»MIN MORMOR DOG I ALZHEIMER. DET ÄR EN FRUKTANSVÄRD SJUKDOM.«

CAROLINE AF UGGLAS

Hjälpa forskarna att hitta ett botemedel! Skicka ett sms med **START ALZ till 72901** så bidrar du med 50 kr per månad.

SKÄNK MED HJÄRTAT FÖR HJÄRNAN

STOCKHOLMSKRYSSSET

Lös, skicka in och vinn

Som en liten paus i läsningen tycker vi att du nu, när du bläddrat ända hit, ska hämta en penna, lösa korsordet och skicka in det till oss.

Via vår intrikata slumpgenerator kommer sedan tre vinnare att dras bland de inskickade rätta lösningarna.

Den stolta vinnaren belönas med samlings-skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga* från det prisbelönta radioprogrammet *RadioSkugga* från 2012.

Andra och tredje pris är ett nyckelband med *Situation Sthlms* logga på.

Förra månadens vinnare:

Skivan *Ljusglimtar ur RadioSkugga*:

Christina Eriksson, Norrtälje

Nyckelband:

Eva Rolfsdotter, Älmhult,
Ylwa A Holmström,
Nynäshamn

Se förra månadens lösning på sidan 56.

Stockholmskryssset är ett samarbete mellan *Situation Sthlm* och tidningen *Kryssset*, en månadstidning för alla kryssintresserade.

KRYSSSET

					↓ GICK FEL DE SMA	↓ AVSER ÖPPNAS VID MAT- BORDET		↓ SKUTORT OÄLS- KADE VÄXTER	
Stockholms skär- gård med sina 30 000 öar, kobbar och skär är unik i sitt slag. Passa på att ta dig ut på en tur!			ILSKANS HOR- MON	↓					
			↓	↓					OSAKER
			↓	↓			FÄR SVÄLTA I SPELET		
							JUNITÖS		
								DE HAR GRÖNA FINGRAR	
						SOM KATT- LIVEN			SEÑORJA
									VATTEN- GUD
FLYTER I STÖVELN	HELIO- POLIS I BIBELN	BE- STÄMMA TYSK- LAND		FINNER MAN I JULGRÖT FRÅGA					
NYCKEL- FIGUR							MITT I PRICK	TRIVS SANKT BRUKAR BONDEN	
ÖSTER- SJÖ				SES PÅ SOM- MAR- ÅNG	START- NUMMER PLUGG MED ANOR			KLOK FÖLJER KLOKT	KANOT- LED
GÖR FLÖD- HÄST STÖRT	DEN HAR VI ALDRIG SETT FÖRUT	DU OM DU SÅ VILL REN		BRANSCH				CANETTI FICK NO- BELPRIS	
				LÖS- NINGEN					SKAPAS FÖR ATT KNACK- AS
ASIATISK KROPPS- ARBETA- RE FÖRR				KLO- DJUR ÖST- NABO		AVDEL- NING			
						ÄR FRÅGA IBLAND MJÄLL		WINGSLET	AMYN- NING
DEN GER RAKKNIVS- VÄSST RESULTAT	GJORDE EN AV SNÖVITS DVÄRGAR		VÄDER- STRECK BÖR EJ UR		LOS ANG- ELES SVÄNG		FÄR MAN TUNT PÖRSLIN		
		SKOGS- STRÅKET BYRÅ					STACK- ARE GAMLIK		RADON
TOG LILLA ANDEN?			SKELA					KAN FÖR- FLYTTA BERG?	
SLITET	VAR- DAGS- PENGAR					EXTRAKT			

Korsord: Marie Peterson-Engnell Foto: Henrik Trygg/Stockholm Media Bank © Bonnie Korsord

Skicka in ifyllt kryss senast 21 september till:
Situation Sthlm
Timmermansgatan 38
131 55 Stockholm

Namn:

Adress:

Postadress:

Symfonier från Tvärvägen

MUSIK HENRIK ÖHBERG GÖR NYKLASSISKA KAMMARSTYCKEN FRÅN GUSTAVSBERG

SEDAN SLUTET AV 2008 har Tvärvägen släppt pockande, lågmälda melodier. Men det som började som egenhändig mejslade sovrumssymfonier från Henrik Öhbergs dåvarande hem, ett stenkast från Tvärvägen i Gustavsberg, har nu växt till nyklassiska kammarstycken med luftiga arrangemang för stråkar och piano.

När jag gjorde första skivan *Sånger från Tvärvägen* spelade jag i olika popbandskonstellationer. Jag hade ingen tanke på att Tvärvägen skulle bli ett soloprojekt, det var mer musik som jag gjorde som inte passade in någon annanstans. Från början arbetade jag ganska mycket med kollage, klippte ihop olika ljud och samplingar. Det var väldigt tekniskt, men lät ändå akustiskt.

På andra skivan *Staring Directly into the Sun* från 2012 gjorde Henrik Öhberg lite tvärtom. Han övergick till att skriva instrumentala låtar, spelade alla instrument själv och renodlade produktionen, gav alla ljud rikligt med plats. Att den var så lågmäld gjorde den nästan radikal, särskilt i ett samtida popklimat med många maxade produktioner.

Att göra tvärtom gör ju att det sticker ut. I stället för att allting låter på maxvolym använder jag mig av få – men verkligen bra – ljud.

Tvärvägens tredje skiva *This River Is So Red* är inspelad

i Atlantisstudion, med stråkkvartett och piano i centrum. Den här gången har Henrik Öhberg tagit in medmusikanter.

Inför den här inspelningen var jag tvungen att vara mycket mer förberedd än tidigare. Men jag tycker också att man kan höra en närvaro som kommer av att spela in tillsammans, att man hör hur folk andas och rör sig.

Vinylskivans omslag visar ett snötäck, kargt landskap – i kontrast till titeln *This River Is So Red*. Styckena kretsar tematiskt kring "ett efter" – efter katastrofen. Det skulle kunna vara en miljökatastrof. Eller en kärlek som inte längre finns.

Den skildrar det som kommer efter nånting, efter slutet. Spillrorna av nånting. Jag tycker att det är ett fint tema, när nånting tar slut så tar det ju sällan... helt slut. Nånting kommer ju alltid efter. Skivan handlar om att leva kvar efter att det man inte trodde skulle hända eller ville skulle hända ändå har hänt, säger Henrik Öhberg.

Han influeras av nyklassiska stjärnor som Nils Frahm, men också av hiphopproducenten Madlib.

Jag är svag för musik som bygger parallella universum, egna världar. När musiken blir ett eget rum, med egna villkor och regler.

ALEXANDRA SUNDQVIST

FOTNOT *This River Is So Red* släpps digitalt och på vinyl 18 september.

MARIA HAGSTRÖM

Terese Cristiansson

Sommar i P1

RADIO Ett av årets starkaste sommarprat var Terese Cristianssons. Utrikeskorrespondenten tar med oss till attacker i afghanska bergen och illegala babysfabriker i Nigeria, framför allt berättar hon om dem som drabbas värst i krig – kvinnorna och barnen. Hon säger att hon är beredd att offra sitt liv för att kunna berätta deras historier – som att ge fyraåriga Aisha i Kabul, flickan som saknar ansikte, en röst. Det minsta vi kan göra är att lyssna.

ULF STOLT

Tig

DOKUMENTÄR Amerikanske komikern Tig Notaro blev allvarligt sjuk i en ovanlig tarmsjukdom, förlorade sin mamma och diagnosticerades med dubbelsidig bröstcancer under ett och samma år. Och hann dessutom med att göra ett framträdande på Largo i Los Angeles som blev en klassiker på Twitter medan det pågick.

I efterdningarna av detta börjar kameran följa henne – komediarriären ska startas upp igen, med några ord på en servett ska hon få snurr på sitt improviserade material inför publik. Och dessutom bestämmer hon sig för att, trots riskerna att cancer ska komma tillbaka på grund av hormonbehandling, försöka skaffa barn via en surrogatmamma.

Tig Notaro gör en lågintensiv, observerande komedi. Om ett liv som börjat om. Mitt i.

Visas på Netflix.

Lösning kryss #216

Se förra numrets vinnare på s.55.

	<table border="1"> <tr><td>1</td><td></td><td></td><td></td><td>H</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>2</td><td></td><td></td><td></td><td>A</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>3</td><td></td><td></td><td></td><td>V</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>4</td><td></td><td></td><td></td><td>K</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>5</td><td></td><td></td><td></td><td>A</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>6</td><td></td><td></td><td></td><td>U</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>7</td><td></td><td></td><td></td><td>J</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>8</td><td></td><td></td><td></td><td>A</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>9</td><td></td><td></td><td></td><td>B</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>10</td><td></td><td></td><td></td><td>S</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>11</td><td></td><td></td><td></td><td>K</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>12</td><td></td><td></td><td></td><td>A</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>13</td><td></td><td></td><td></td><td>L</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>14</td><td></td><td></td><td></td><td>S</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>15</td><td></td><td></td><td></td><td>O</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>16</td><td></td><td></td><td></td><td>L</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>17</td><td></td><td></td><td></td><td>S</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>18</td><td></td><td></td><td></td><td>R</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>19</td><td></td><td></td><td></td><td>O</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>20</td><td></td><td></td><td></td><td>R</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> <tr><td>21</td><td></td><td></td><td></td><td>M</td><td></td><td></td><td></td><td></td></tr> </table>	1				H					2				A					3				V					4				K					5				A					6				U					7				J					8				A					9				B					10				S					11				K					12				A					13				L					14				S					15				O					16				L					17				S					18				R					19				O					20				R					21				M				
1				H																																																																																																																																																																																										
2				A																																																																																																																																																																																										
3				V																																																																																																																																																																																										
4				K																																																																																																																																																																																										
5				A																																																																																																																																																																																										
6				U																																																																																																																																																																																										
7				J																																																																																																																																																																																										
8				A																																																																																																																																																																																										
9				B																																																																																																																																																																																										
10				S																																																																																																																																																																																										
11				K																																																																																																																																																																																										
12				A																																																																																																																																																																																										
13				L																																																																																																																																																																																										
14				S																																																																																																																																																																																										
15				O																																																																																																																																																																																										
16				L																																																																																																																																																																																										
17				S																																																																																																																																																																																										
18				R																																																																																																																																																																																										
19				O																																																																																																																																																																																										
20				R																																																																																																																																																																																										
21				M																																																																																																																																																																																										

Mer Radio Stockholm än Mosebacke

CajsaStina Åkerström

Vreden och stormen

★★★★½ Även om *Vreden och stormen* består av nyskrivet material är det enligt CajsaStina Åkerström själv en musikalisk summering av de stilar och genrer hon rört sig mellan sedan debuten med hitlåten "Fråga stjärnorna" för 20 år sedan.

Det är en träffande beskrivning av ett innehåll där de mogna poplåtarna får mer utrymme än visorna. Det är mer Radio Stockholm än Mosebacke, om man säger så, men så har väl CajsaStina Åkerström aldrig varit helt nöjd med vissångareepitetet. Hon sjunger svalt men uttrycksfullt och är, trots en hel del klyschor, så pass lyckad även som textförfattare att det kan handla om att lägga ut bilder på Instagram eller att bita i en Päransplitt utan att det blir fånigt och tillgjort.

Den rutinerade Peter Kvint, som även skrivit mycket av musiken, har producerat utan några överraskningar och lyfter fram CajsaStinas röst med den åran. Jag undrar om den inte skulle göra sig väldigt bra över några riktigt snyftande countryballader. Bäst är det hur som helst i titelspåret och samtidsbetraktande "När" men även "Blå jul", där Ulf Lundell-skapelserna "Snart kommer änglarna att landa" och "Jag saknar dej" möts på något sätt, gör ett tydligt avtryck.

DAVID BOGERIUS

MUSIK

Sea Lion

Desolate Stars

★★★★ När Sea Lion gjorde en förbandsspeling på Debaser Strand i Hornstull i början av sommaren skapade hon eklektisk magi med enbart sin röst och sin elgitarr. Bakom aliaset Sea Lion gömmer sig singer-songwritern Linn Österberg, bosatt i Göteborg – men nyligen hemflyttad från Australien.

Efter att ha släppt låtar ifrån sig i främst ep-formatet ger hon nu ut minialbumet *Desolate Stars*, vilket hon spelat in och producerat själv. Det är en suggestiv, avskalad skiva med sju väldigt fina låtar som för tankarna till Cat Power. Men bitvis också till Stina Nordenstam, främst i låten "Baby's Town".

ALEXANDRA SUNDQVIST

Dungen

Allas sak

★★★★½ *Allas sak* är Dungens första skiva på fem år. Sedan kritikerrosade *Skit i allt* släpptes 2010 har sångaren Gustav Ejstes grundat den lekfulla supergruppen Amason med bland andra Amanda Bergman medan gitarristen Reine Fiske släppt skivor med The Amazing och spelat med Anna Järvinen. Och så har Dungen jobbat rätt bra på utlandskarriären.

Nu är kvartetten tillbaka med en psykrockska som känns flummigt uppstyrd. *Allas sak* låter mer fokuserad än sin föregångare. Det är bitterljuvt och glädjefyllt om vartannat. Bäst är låten "Sista gästen" med sina smittande solon och sin rusande tvårflöjt.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Thundermother

Roadfever

★★★★ Den grundläggande idén tycks, precis som på fjolårets debutalbum, vara att låta väldigt mycket som AC/DC – men det är Thundermother långt ifrån ensamma om. Bandet har dessutom en sångare, irländska Clare Cunningham, som begåvats med en pipa i Janis Joplin-klass.

Leveransen sker utslutande med pondus och stilsäkerhet och musikaliska utsvävningar och överraskningar är väl ändå aldrig efterfrågat av den här genrens publik. Dessutom blir det ännu bättre i ett liveformat.

Crucified Barbara har onekligen fått konkurrens om titeln som Stockholms och Sveriges okrönte hårdrocksdrottningar.

DAVID BOGERIUS

ÄR INTE DEN HÅRDA TYPEN

ANNA RUT

Jazzgitarrist med blues i själen

ERIK SÖDERLIND HAR etablerat sig som en av Sveriges allra främsta jazzgitarrister. I början av september släpps den 34-årige stockholmarens nya album *In the Moment* där han samarbetar med bland andra Lisa Nilsson och Svante Thuresson.

– Jag hade tänkt att skriva musik för sång under några år och när jag träffade Lisa Nilsson av en tillfällighet så kom min idé upp. Det blev klockrent och hon skrev också texten till "I händerna på livet". Svante Thuresson har jag jobbat med i olika sammanhang tidigare. När vi spelade in låten "Stockholm i april" tänkte jag direkt att det skulle passa med Svante på sång. I det spontana föds idéerna, och det gäller att ta tag i dem så att nåt verkligen händer.

Han växte upp i en tid då hårdrockande gitarhjältar som Yngwie Malmsteen snurrade på många skivspelare, men föredrog äldre bluesgitarrister som Eric Clapton och BB King.

– Jag har stor respekt för Yngwie Malmsteen, men jag har aldrig varit den hårda typen och på nåt sätt så gick den musiken inte in i min själ på samma sätt som bluesen. Sen kom min pappa hem med en platta av Wes Montgomery, det var nån gång under mellanstadiet. Han märkte att jag hade ett stort intresse för både harmonier och ackord och via den vägen föddes ett intresse för jazz.

Skivsläppet följs nu av en rad spelningar tillsammans med Lisa Nilsson.

– Det hela blev så bra att idén om en turné kom upp helt naturligt. Vi spelar bland annat på Fasching under Stockholm Jazz Festival 17 oktober.

DAVID BOGERIUS

FOTNOT: Läs en längre text på situationsthl.se

KITSCHIG QUEERLEQUIN

Tidstypiskt tantsnusk

BAKOM BOKSERIEN STÅR Genusredaktörerna som vill etablera en subgenre som inkluderar fler perspektiv i den, ofta lättsamma, erotiska och romantiska litteraturen. Som trots sin popularitet och stora spridning ofta nedvärderas och får epitet som "tantsnusk" och "ful-litteratur".

Det är en genre där främst Harlequinböckerna dominerat, i många år.

Bokserien Queerlequin, som nyligen släpptes i tryckt form, innehåller tre titlar och har tidigare varit tillgänglig i digital form.

I serien ingår *Återvändaren*, *Trägen vinner* och *En gyllene triangel* – tre ganska olika berättelser.

Som har det gemensamt att de förutom att de är skrivna under pseudonymen Noam Frick, bryter mot kiosklitteraturens kitschiga omslag med sina minimalistiskt illustrerade omslag av Klara Lindahl. Och leker med och vrider och vänder på könsrollerna, i, tjä, hela populärkulturen – och samhället – som sådan.

Men som också leker med den erotiska litteraturens största klichéer.

Tillsammans, och helt utan pretentioner, presenterar de tre titlarna också ett karaktärsstall som inte är så vanligt i svensk litteratur. Här återfinns det skadade hockeyproffset Stephen, som återvänder hem till Malmö efter en framgångsrik idrottskarriär och återser sin ungdomskärlek Sam. Depraverade, arbetslösa Anna som saknar ambitioner och isolerar sig i sin lägenhet på Gärdet i Stockholm – tills hon en dag börjar brinna för att spå i tarotkort. Manipulativa, stormrika affärskvinnan Hanne, som njuter av att dominera andra...

Språkligt lämnar skildringarna en del övrigt att önska, men de är underhållande och lockar fram såväl fniss som spänning och skämskudde.

ALEXANDRA SUNDQVIST

Klasskamp och sex

Gunilla Boëthius

Ofri – en passion från 70-talet

★★★★½ | *Ofri* – en passion från 70-talet skriver Gunilla Boëthius, journalist och dramatiker, fram en passionshistoria som utspelas i fackförbundsmiljö. Någoting som, på pappret, inte låter särskilt sensuellt. Men som utvecklas till ett tätt kärleksdrama, där klasskamp och sexualitet blandas – om vartannat.

I centrum för berättelsen står Anna, som efter uppväxten i Saltsjöbaden har alla möjligheter i världen men som väljer att utbilda sig till journalist. Efter att ha hört Olof Palme tala under kärhusockupationen i Stockholm 1968 blir hon sosse – och tar anställning som chefredaktör för fackförbundstidningen Stenarbetaren.

I sitt arbete med att bevaka arbetarrörelsen möter hon Bengt. En bullrig, excentrisk man som säger ifrån när andra rättar in sig i ledet. En hopplös kvinnokarl, förbundets egen vilde och en riktig Hugo Rask-typ. Men som, med sina sex år i folkskola känner en aversion för Annas bildning och klassbakgrund. Arbetarrörelsen är någoting man föds in i, menar han. Anna pendlar mellan att finna den opryda lantisens inviter vämjeliga och att fantisera om honom. Han väcker någoting hos henne, en undertryckt åtrå. En

NOOJA HALLSTROM

katt- och råttalek, med ständigt blossande konflikter baserade på klass, inleds.

Ofri – en passion från 70-talet är en historia om kvinnlig frigörelse – med kongresser, kontorslandskap

och konferensrum som fond. Den passar fint i bokhyllan mellan Kristina Sandbergs böcker om Maj och Lena Anderssons romaner om Ester. Och så är den otroligt underhållande.

ALEXANDRA SUNDQVIST

BÖCKER

Katarina Wennstam
Skymningsflickan

★★★★ Katarina Wennstam är mästertlig på att rikta strålkastaren mot de allra mest utsatta i sina spänningsromaner. I *Skymningsflickan* skildrar hon unga våldtäktsoffer och äldre förövare så behärskat att man tror sig läsa ett samhällsreportage.

Innan berättelsen mot slutet får skepnaden av en mer ordinär polisro-

man är den lika mycket smärtsam som urstark. Där andra författare i samma genre faller platt på floskler, schabloner och missar i detaljerna framstår Katarina Wennstam som högst trovärdig.

Samtidigt briljerar hon med ett flyt som är få förunnat och bevisar att även blytung ämnen kan vara lättlästa.

DAVID BOGERIUS

Jonas Karlsson
Jag är en tjuv

★★★★ Jonas Karlsson berättar gärna och engagerat om den lilla människan som plötsligt befinner sig i en alltmer skruvad situation.

Tidigare har det skett i novellform, men här får vi följa en pressad säkerhetschef över en hel roman, nyligen även som sommarföljetong i Dagens Nyheter. En mindre genomtänkt bestraffning av en ertappad snattare på varuhuset får oanade konsekvenser. Några oväntade vändningar är historiens främsta behållning medan personporträtten är lite väl sparsmakade, som om formatet vore en novell ändå.

DAVID BOGERIUS

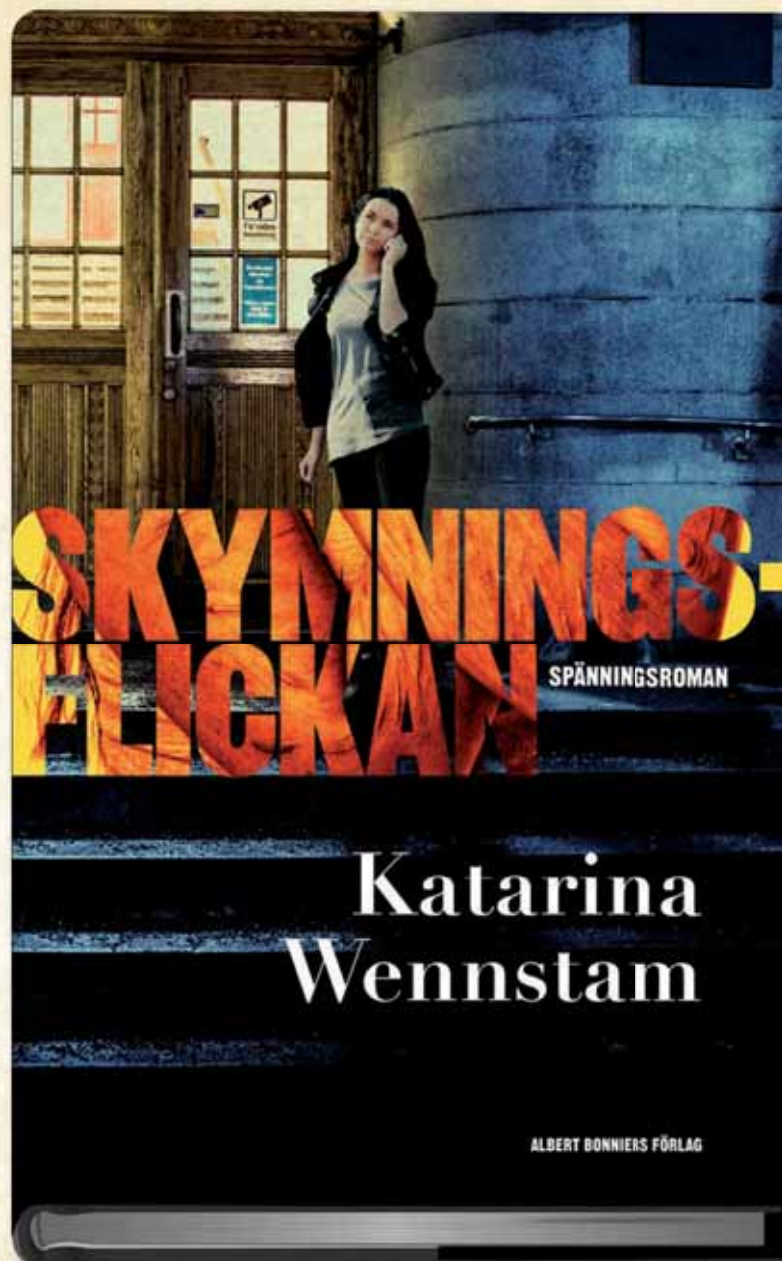

CAROLINE ANDERSSON

MARTIN STENMARK

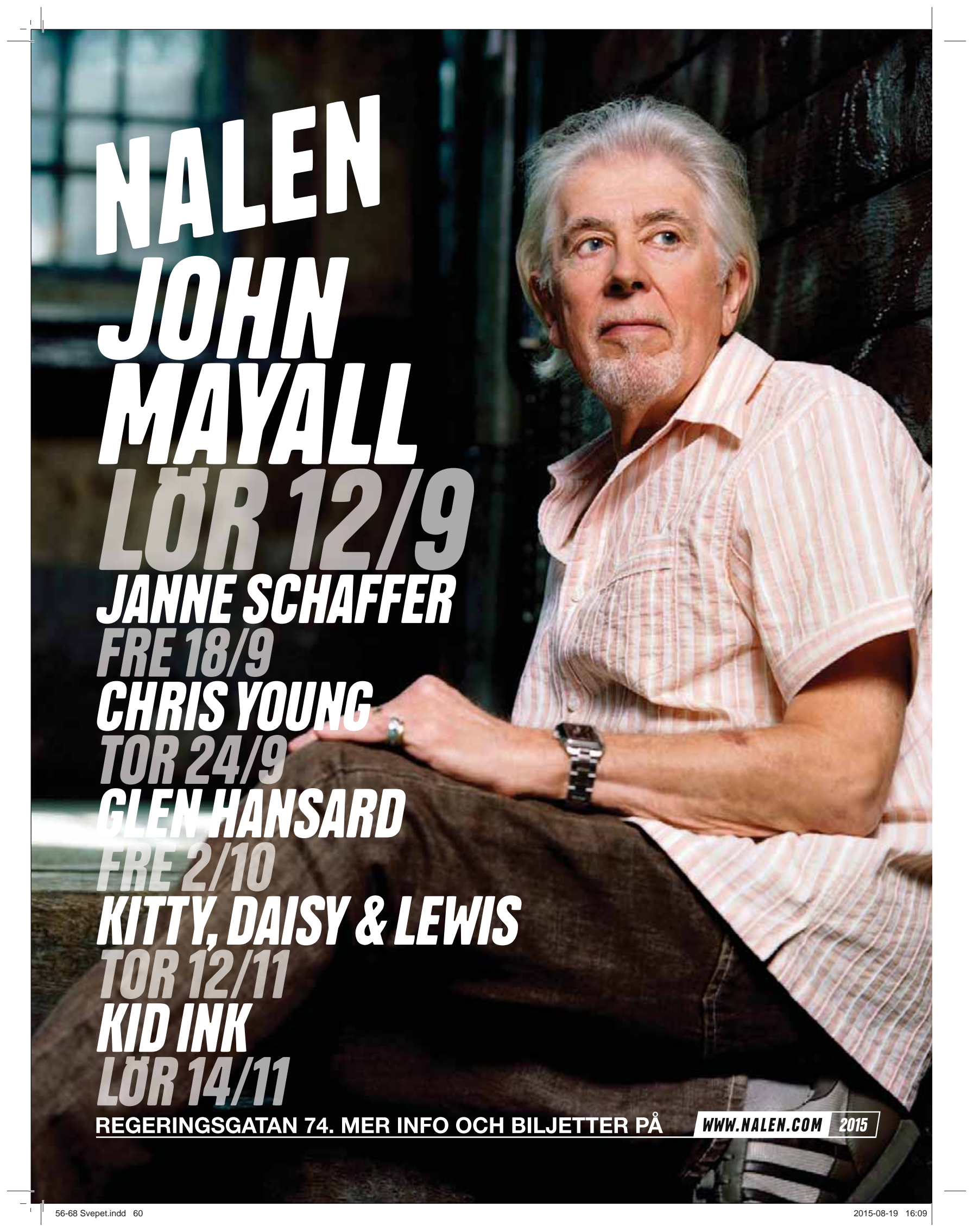
VAD HAR HÄNT MED FLICKAN SOM KOMMISSARIE CHARLOTTA LUGN TRÄFFAR PÅ I SKYMNINGEN?

Katarina Wennstams nya bok i serien om Shirin Sundin och Charlotta Lugn söker sig in i ungdomens allra mörkaste skrymslen – gastkramande och uppfostrande, precis som hyllade föregångaren *Skuggorna*.

AB

ALBERT BONNIERS FÖRLAG

NALEN
JOHN
MAYALL
LÖR 12/9

JANNE SCHAFFER
FRE 18/9

CHRIS YOUNG
TOR 24/9

GLEN HANSARD
FRE 2/10

KITTY, DAISY & LEWIS
TOR 12/11

KID INK
LÖR 14/11

REGERINGSGATAN 74. MER INFO OCH BILJETTER PÅ

WWW.NALEN.COM 2015

ANDREAS ÖHMAN

OSLIPADE TALANGER ÄGER

Ulrik Munther i *Efterskalv*.

Bättre utbildad

DEM SÄGER ATT du måste ha en gedigen skådespelarutbildning i ryggen eller erfarenhet från teaterscenen för att kunna agera framför en kamera? I oktober kommer dramat *Efterskalv* där vi ser en ung musikidol göra skådespelardebut. Här är det Ulrik Munther, den tidigare Lilla Melodifestivalen-vinnaren, som lyser starkt. I filmen spelar han den unge John som återvänder hem efter att ha avtjänat ett fängelsestraff för ett grovt brott. Filmen visades i våras i Cannes och just Ulrik Munther fick fina betyg av de internationella filmtidningarna.

Och Susanna Lenken är inte bara djärv i sin film *Min lilla syster* när hon berättar ur en 12-årsårigs perspektiv – se recension intill – hon är också djärv när hon sätter en före detta barnidol och programledare i en bärande biroll. Amy Deasismont – mer känd som Amy Diamond – gör en fin prestation i sin skådespelardebut.

Det som dessa lite otippade skådespelare har, och som ofta skolade och mer rutinerade skådespelare saknar, är en chosofrihet och, förmodar jag, en orädsla att göra fel, eftersom de ändå inte vet vad som är rätt eller fel i handboken.

Se bara på Magnus Samuelsson. Han är inte bara före detta världens starkaste man nio gånger och lantbrukare. Han har också deltagit i lek-tv som *Fångarna på fortet* och *Let's Dance*. Detta hindrar honom inte från att med all trovärdighet gå in och stjåla varje scen i tv-filmatiseringarna av Arne Dahls *A-gruppen* med en självklar naturlighet. Ibland blir det osannolika bäst, som när en medlem i Nationalteatern i 13 år agerar huvudperson i ICA:s reklamfilmer. **HENRIK EMILSON**

Tajt samspel men oklara proportioner

Odödliga

★★★ *Odödliga* är som en blandning av ungdomskärleksfilmen *Ingen kan älska som vi*, Jan Troells *Il Capitano* om Juha Valjakkala, och *Bonnie & Clyde*, toppad med ett stänk *Thelma & Louise*. Det är en roadmovie där kärleken mellan paret i bilen fördjupas för varje mil de färdas nerför "vägen utan återvändo".

Upplägget om de kärlekstörstande

Em och Isak som träffar varandra av en slump i Stockholmsnatten och spontant drar i väg till Torneå för att stjäla en cello är inte alls dumt. Regissören och manusförfattaren Andreas Öhman bjuder på många enskilt fina scener under deras irrfärd genom Norrland.

Men helheten svajar lite i longörer, en tajtare klippning hade behövts för tempots skull, och så har vi det här med trovärdigheten. De dåd paret

utför, eller själva anledningen att de lämnar sina nära och kära, står inte i proportion till den psykologiska förklaring vi får. De har liksom inte Lisbeth Salander-uppväxter i bagaget, men agerar ändå därefter.

Den stora behållningen som bär *Odödliga* är det tajta samspellet mellan Madeleine Martin och Filip Berg i huvudrollerna. Dem vill vi se mer av i framtiden.

HENRIK EMILSON

FILM

Min lilla syster

★★★ Regissören Susanna Lenken tar ett djärvt grepp när hon skildrar familjedramat ur 12-åriga Stellas perspektiv. Hon avgudar sin storsyster Katja som spås en lovande karriär som konststakare. Föräldrarna satsar också på Katja och glömmar i farten den mindre talangfulla och lite smårulliga Stella.

Balansen i familjen skiftas dock drastiskt när Katja visar tecken på ätstörningar. Rebecka Josephsson gör en fenomenal rollprestation som Stella och lyfter på egen hand upp filmen till ett gott medelbetyg.

HENRIK EMILSON

Melbourne

★★★ Amir och Sara packar och rensar i lägenheten för ett nytt liv i Australien, planet lyfter redan samma kväll. De ställer snällt upp och passar grannens bebis och smyger tyst för att inte väcka henne. Men den tungt sovande bebisen visar sig efter ett tag vara död och paniken som utspelas under de följande timmarna blir till en thrillerartad fars när lögnerna växer sig allt starkare.

Filmen påminner om Alfred Hitchcocks *Repet*, där två personer försöker dölja ett lik på det mest invecklade och underhållande sätt.

HENRIK EMILSON

Jag är Ingrid

★★★★★ Nestorn Stig Björkman har tidigare gjort dokumentärer om den andre store Bergman inom svensk film med utmärkt resultat, mycket tack vare tillgång till personligt arkivmaterial.

Det samma gäller för filmen om Sveriges största skådespelare, där intervjuer med hennes barn och privata filmer skapar ett imponerande fylligt djup. Det är en öm hyllning till den bästa, samtidigt som mindre tilldragande sidor blottläggs.

Det unika materialet, i Stig Björkmans säkra händer, blir till ett mästerverk. **HENRIK EMILSON**

 NATURKOMANIET

SICKLA KÖPKVARTER | SVEAVÄGEN 62 | ODENGATAN 50 | TÄBY CENTRUM
HANTVERKARGATAN 38-40 | KUNGSGATAN 4 | KUNGSGATAN 26
WWW.NATURKOMANIET.SE

MATS STRANDBERG:

"Klaustrofobisk, blodig och rörande"

I **SKRÄCKROMANEN FÄRJAN** tas läsarna med på en fasansfull tur över havet. Frågan är om författaren inte riskerar att bli portad av rederierna.

– Haha! Jag skulle se det som ett gott betyg i så fall.

Vad måste en bra skräckroman innehålla enligt dig?

– Först och främst måste det finnas engagerande och trovärdiga karaktärer. Det gäller alla genrer, men just i skräck blir huvudpersonerna alltför ofta bara "kanonmat". Och sen tycker jag att skräck ska vara spännande, inte bara äckel-päcklig. Och en skräckhistoria ska ha ett bra slut. Inte nödvändigtvis ett lyckligt slut, men det ska ge nån form av katarsis för läsaren.

Det går en svensk skräckförfattare, typ John Ajvide Lindqvist, på tusen svenska deckarförfattare. Vad tror du att det beror på?

– Bra fråga. Jag har också undrat över det där. Skräck har ju varit en rätt illa ansedd genre i Sverige. Jag menar, alla kritiker hatade Stephen King på åttiotalet, och biblioteken tog inte ens in hans böcker. Nu hyllas han i stället på kultursidorna, och vi är många författare som växt upp med honom. Jag tror att det kommer att hända mycket på skräckfronten framöver. Skräck är en genre som inte bara bäddar för bra och spännande historier, den passar också utmärkt att blanda med det där socialrealistiska som vi svenskar sägs vara så bra på.

Du skrev Engelsforstrilogin tillsammans

med Sara Bergmark Elfgren. Vad är lättare och svårare med att skriva själv?

– Jag vet faktiskt inte om nåt är lättare. Åtminstone inte när man har ett så bra samarbete som jag och Sara. Men det är förstås skönt att få bestämma allt själv. Det som är svårast är att det tar längre tid att komma på idéer, och att det tar mycket längre tid att avgöra om idéerna är bra eller inte.

Cirkeln från Engelsforstrilogin blev nyligen filmatiserad. Hur bra skulle Färjan göra sig som film?

– Jag skulle älska att se den som film. Jag tänkte mycket på de första *Alien*-filmerna när jag skrev *Färjan*.

Inte för att jag har några utomjordingar ombord, men hela grejen med att vara fast på en farkost som seglar fram genom ett ogästvänligt evighetsmörker, liksom. Jag tror att den skulle bli klaustrofobisk, blodig och rörande.

Färjan gick som sommarföljetong i Svenska Dagbladet. Vad har du fått för reaktioner?

– Riktigt positiva, från både skräckfantaster och människor som är ovana vid genren. Allra roligast var en äldre dam som berättade att alla hennes väninnor läste varje morgon, satte kaffet i halsen, förfasade sig ... och ändå inte kunde sluta läsa.

DAVID BOGERIUS

INSPIRERAD AV STEINBECK

Pieter ten Hoopen Emmynominerad

DEN PRISBELÖNTA bildjournalisten Pieter ten Hoopen, född i Nederländerna men bosatt och verksam i Sverige sedan slutet av nittiotalet, har nominerats till en Emmy för sin dokumentärfilmsserie *Hungry Horse: Legends of Everyday*.

– Det känns verkligen jättekul. Jag hade inte en aning att produktionsbolaget i USA hade deltagit och nomineringen kom som en stor överraskning.

Filmserien kretsar kring staden Hungry Horse i Montana, USA och skildrar arbetslöshet, fattigdom och missbruk. Pieter ten Hoopen har arbetat med projektet, som också blivit en fotobok, i tio år.

– Berättelsen är inspirerad av John Steinbecks *Travels with Charley*. Jag bestämde mig för att skildra ett samhälle i Montana och det blev Hungry Horse. Jag hade inte tänkt vara där så länge.

Filmen har producerats under de senaste två åren. Han beskriver den som en "dokumentär, men kanske i en lite ovanlig form".

– Man får träffa tre olika karaktärer som berättar om sina livsöden – Charley, Katie och Brad Lee. Berättarformen är baserad på samtal, men också uppbyggd på ett väldigt stämningsfullt sätt.

ALEXANDRA SUNDQVIST

FOTNOT Filmen kan ses på www.mediastorm.com

Pieter ten Hoopen.

ZELDA AV LINA NEIDESTAM

BRILJANT

– Vi rör oss i riskmiljöer som Sergels torg, Gullmarsplan, Fridhemsplan, Liljeholmen och Tanto. Platser dit ungdomar gärna kommer, men där det inte är lämpligt för dem att vistas eftersom det förekommer både missbruk, våld, langning, hemlöshet och prostitution. Helt enkelt stora grupper av människor som inte mår särskilt bra.

– Vissa av ungdomarna söker sig dit av nyfikenhet, andra för att de är utanför i sin stadsdel på olika sätt och inte har någon stabil social grund att stå på. De tycker om de här platserna för att de blir en del av en gemenskap. Vi är där för att upptäcka dem som riskerar att utveckla ett missbruk eller som far illa på annat sätt. I så fall kontaktar vi föräldrarna och stadsdelen där de bor eller så gör vi en orosanmälan och länkar dem vidare.

– Det är klart att de tycker att vi är skitjobbiga, men det är också en trygghet att det finns bra vuxna att vända sig till på de här platserna. Ena dagen kan någon säga fula ord till dig, nästa dag komma fram och säga att hon är orolig för att kompisen blivit ihop med en kille som missbrukar. De flesta ungdomarna vi jobbar med är mellan 15 och 17 år, men det förekommer även 11-åringar.

– Det är 30 socialsekreterare i Ungdomsjouren som jobbar med utsatta ungdomar och dem i riskzonen. Ofta i samarbete med polisen. Vårt team skapar kontakt med ungdomarna och rör sig på platserna där de är både dagar, kvällar och nätter. Vi har jackor med en diskret Stockholms stad-logga på och lyckas med konsten att vara lagom jobbiga.

– Många ungdomar är skötsamma, men alla kommer i en fas där de vill utforska. För den som är utsatt och strular för mycket eller har ett riskbeteende kan det räcka med lite extra stöd för att det ska bli väldigt bra sen.

BERÄTTAT FÖR **GERD ERIKSSON**
FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Lagom jobbig

Mikael Jeppson, chef för Ungdomsjouren i Stockholms stad.

HAMMARBY FOTBOLL

100 ÅR
1915–2015

Kommande hemmamatcher:

SÖNDAG	13 SEP	15.00	BAJEN–ÖREBRO SK
ONSDAG	23 SEP	19.00	BAJEN–GEFLE IF
SÖNDAG	27 SEP	15.00	BAJEN–AIK

Säkra din plåt på hammarbyfotboll.se eller axs.com

HAMMARBY
FOTBOLL

"Jag köper bara av kvinnliga säljare"

Hur ofta köper du tidningen?

– Då och då. Men jag köper bara av kvinnliga säljare. De är mest utsatta och kanske tvingas att sälja sig själva ibland. Därför vill jag stötta dem.

Vad läser du helst i tidningen?

– Jag tycker att det är kul att läsa om dem som säljer tidningen. Det är mer intressant än att läsa om kändisarna.

Hur tycker du att folk bemöter tidningssäljarna?

HAMNGATAN, 13.15
NAMN: Alicia Cricenti
ÅLDER: 26 år
BOR: Hornstull

– En tjej som sålde tidningar vid Hornstull en tidig morgon blev påhoppad av några killar som skrek och undrade varför hon tiggde av dem. Jag gick emellan och det slutade med att jag och säljaren åt en hamburgare ihop. Jag tror att hon hette Magdalena. Får man hälsa? I så fall vill jag hälsa till Magdalena.

TEXT **GERD ERIKSSON**
 FOTO **MAGNUS SANDBERG**

Två steg till lugn och glad mage.
Enzymer som smälter maten och hjälper dig
att ta upp näringen. Goda mjölksyrebakterier
som balanserar tarmfloran.

Nygårds Karin Bengtsson

Untold Stories

Nygårds Karin Bengtssons arbete är uppbyggt i en iscensatt verklighet som rensar bort det oväsentliga, det som stör. Hennes bilder är alltid avskalade och kretsar kring tidlösa frågor som människans förhållande till tid och rum, fiktion och verklighet, minnet och seendet. Utställningen på Fotografiska är Nygårds Karins största separatutställning hittills.

T-bana Slussen, Stadsgårdshamnen 22 | Öppet alla dagar 9–23 | fotografiska.se

Fotografiska

HUVUDPARTNER

LUMIX

PARTNERS

Clear Channel

LINDAHL

EY
Building a better
working world

TELE2